Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера дена • ЕРА, 24 январь, 1974 шу. • № 11 (1528). • Мах 2 кеп.

КЕРДАЧА ХЬУВКЪАМА—КИЙЧО

Берригача советски нахаца цхьана КПСС Центральни Комитето партеген советски халкъагеи даьча Кхайкарала жоп луш, берриге низаш тIалерзадаь кердача шера доккхий декхараш кхоачашде болабеннаб вай республикера колхозхой, совхозий болхлой, юрташкара берриге къахьегамхой.

Ховш маларра, пятилетка кхоалагIа шу цIаккха ца хиннача тайпара лакха хьоккхамаш долаш чакхдаьккхар лаьтта леладераша. Ялат, баьцалдараш, кхьйола лаьттанцара йоала продукташ яхара а уж паччахьалкхенга йохкара а планаши тIайица социалистически декхараши тIехкхоачашдир дуккхача боахамаша, бIарччача районадекхараши. Царех я ка бола ялат, хьажкIаш, шекара свекла дика хьувкъаша. Царех я ка бола ялат, Ерригсоюзни социалистически яхье котъаьнна, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС ЦIе байракхи ахчан премии еннa Шалински район. Республике эггара дикагIа хьажкIаш кхеьай цу районерча «Джалка» яхача совхоза Социалистически Къахьегама Турпал Саидов Бауде керте латтача бригада.

Дика хьувкъаьай юрта боахама культураш «Грозненски шурий» совхоза, «40 лет Октября» яхача гудермесски колхоза, «Ассинский», «Новосельский» совхозий, кхы дуккхача боахамий лаьтта леладераша. ХIаьта мел дукха ба республике хIара шера лаьттанцара йоалача продуктай лакха хьувкъамаш кхедеш бола, цар хьинарерча къахьегама мах а беш Даьхен совгIаташца белгалбаь бола кхаш леладераш!

Чакхдаьннача шера юрта боахама къахьегамхоша даьха уж Iалаьмате доккхий толамаш алхха Iалама ханаш дика оттарах даьхадац. Уж даьхад, эггара хьалха, ерригача торонех пайда а эцаш, Iилман ларда тIа болх вIаштIехь а боаккхаш, дерриге низаш фарцагIдаьха къахьегар бахьан долаш.

Дуккха дукхагIа долча боахамашка укх шера кхы а доккхагIа толамаш даха кийчо яьй, кердача шера боккха хьувкъам чубара Iатешшаме лард еллай. ДикагIа йолча агротехнически ханашка дIадийнад гурахьа дув ялат, аьха, тоадаь Iодехкад бIаьсти культураш дIаювргйола лаьтташ, кийчдаьд дIаде фу, ремонт яьй ерригача техника, инвентара, чунйнна удобренеш йохкаш кхаш хьаьндеш боахк, оттаеш я бIаьстан балхий планаш, хIаьта тIехьа ца тетташ гIулакх ду гурахьа дIайийнача культурашта.

Цу тайпара йоакхо еш леладу керда хьувкъам кхебара гIулакх Грозненски района «Горячеисточненский» совхозе. ДикагIа йолча ханa аьхад цига лаьтташ, дIайийнай гурахьа юв культураш. Сунженски механизаторий тIахьехам хьал а лаьца дика тоаяь йоалаш латт совхоза 75 трактор, 24 комбайн, 17 жатка, дуккха инвентарь.

ЛаьрххIа курсаш вIашагI а ехка къона механизатораш кийчбеш ба цу районерча шоллагIча баьцадаарийи шурийи совхозе. БIаьстан балхашка аравала кийча хургва укхаза 25 къона тракторист.

Юрта боахама техника ханнахьа тоаяра, кхаш леладерашка агрономически дешара курсаш чакхъяхийтара, кхашка удобренеш яхкара гIулакхаш дика леладу Наурски районерча Ленина цIерагIча колхозе.

Лаьттанцара йоала продукташ яхара йоккха опыт Iоаяьй тахан тха газета кхоалагIча оагIо тIа ювцача ЦIеча Эскара цIерагIча сунженски колхозе.

Цхьабакъда массанахьа иштта дика леланц пятилетка диълагIча шера дукхагIа юрта боахама культураш хьувкъае кийчо яра балхаш. Соахка Гудермесски района тайп-тайпарча боахамаша, хьалаш цхьатарра дале а, чудена хьувкъамаш эргаш дар. Цун бахьан да хиш деккача лаьттаех боагтIаш бола пайда ца эцар, агротехнически гIулакх лерттIа вIаштIехь ца дакккар. Алхха, органически удобренеш кхашка яхкара укх шера план а ах совгIа мара кхоачашъяьнц районо, хIаьта колхозашеи совхозашеи дIаде кийчдаь фу шоллагIчеи кхоалагIчеи классах мара дац, из а эшачох ах мара кийчдаьдац.

Шелковской районерча Ленина цIерагIча колхозо соахка хьувкъадаь ялат пятилетка хьалхарча, халача шера хьувкъадаьчул кIезигагIа хилар, лаьтташта во доалдар, хий кIезига деттар, дIаде фу во кийчдар бахьан долаш.

Цу тайпара а кхыдола а кхоачамбоацараш сихха дIадаха, лаьттанцара йоала культураш дукхагIа хьувкъаяра уйла тIаерзае декхарийла ба боахамий кулгалхой, специлисташ.

ЧIоагIа лоархIаме да хIара гектарах, хIара машинах, хIара удобреней тоннах бизза пайда эцар. Къаьстта теркам тIабахийта беза тIехьадусача боахамашта, цхьайолча хана планови заданеш а кхоачаш ца ераашта.

Парте Центральни Комитета Кхайкарал тIа а укх шера дукхагIа хьайбашкареи лаьттанцареи йоала продукташ яха, кийчъе къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча парте ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ соцам тIа а белгал даьчча тайпара шерагIа йоаржае еза юртбоахама продукташ дукхагIа яхара тIехьара яхь.

ХIанз кхы ха дIа ца йохийташ дерриге низаш тIадерзаде деза техника, инвентарь тоаяра дIаде фу кийчдара, кхашка дукхагIа удобренеш яхкара. Чакхдаьннача шера итогаш ёш вIаштIехьъяха еза кердача шера планаш. Балха юкъе яхьа еза производство дIахо сихха дегIайоалаяра, лаьтта леладара культура лакхъяра, хIамаш дIаювш долча лаьттай структура эргаьккха тоаяра, ялат дIадувш дола кхаш дукхагIа хилийтара тIаерзаяь йола мероприятеш.

Юрта боахама къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь яржаро доккхийи чоалханеи декхараш оттаду партийни организацешта хьалхашка. Цар декхар — наьха творчески хьинар айдар, массе а оагIорахьа политически организаторски болх тоабар, лаьтта леладерий низаш продукташ дукхагIа яхара, экономика лакхъяра, боахамий чурча торонех бизза пайда эцара, продукцега дIабола мах кIезигбара тIаберзабар. Яхь йоаржаярах хьахулаш дар дукхагIча даькъе моральнии материальнии стимулех боагIача тайпара пайда эцарах тийша да. Цудухьа яхьа итогаш хан-ханнахьа еш, цунах хьалха баьнараашта доагIар дизза дIэлуш, къахьегамцара наьха безам кхы а чIоагIагIа айлургболаш вIаштIехьбаккха беза из болх.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГАРА, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГАРА, СССР МИНИСТРИЯ СОВЕТАГАРА

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIа хала а хеташ хоам бу 1974 шера 22 январе 72 шерага венна Снечкус Антанас Юозович—КПСС Центральни Комитета член, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Литва Компарте ЦК хьалхара секретарь, Социалистически Къахьегама Турпал цIаьхха кхалхарах.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ
СССР МИНИСТРИЯ СОВЕТ

ДОККХА СОВГIАТ

Советски киноискусство дегIайоалаеча доккхий гIулакхаш карагIдаларах СССР Лакхехьарча Совета Президиума 1974 шера 23 январерча УказагIа Октябрьски Революце орден еннай «Мосфильм» киностудена.

ТАСС.

ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА «МОСФИЛЬМ» КИНОСТУДЕ КОЛЛЕКТИВАГА

Хьамсара новкъостий!

Аз дег тIара даькъала ювц «Мосфильм» студе дуккхача эзарней коллектив 50 шу дизарца а Октябрьски Революце орден яларца а.

Мехка йоккхагIйолча киностуде ах бIаь шера кIезига кхелляц киноискусства гIоръяьнна произведенеш. Уж произведенеш дерригача халкъа дукха езаеннай. Уж дIаэттай вай общества духовни вахарах дIакъаста йиш йоаца дакъа а хинна, цар новкъостал даьд дунен прогрессивни кино дегIадоаладара. Советски халкъа сийлахьа никъ, цун тIема а къахьегама а коталонаш гойташ, вай паччахьалкхен кинолетопись хьакхолл студе дикагIдолча фильмаша.

Сценаристаш, режиссераш, артисташ, операторш, художникаш, звукооператораш, кино доаккха говзанчаш — уж берригаш а хьинаре дакъа лоацаш ба шоай искусстваца советски наьха коммунистически сакхетами эстетически безами чIоагIбара балха, цунца белгалбоал цар обществана хьалхара бехктокхам.

Дукха а тайп-тайпара а да экрана искусствагара халкъо хьадехараш. Миллионаш нах хьеж чулоацам кIоарген, художественни сакъердамеи йола керда массайолча жанрех а тайпаех а керда кинопроизведенеш а, уйла сомайоакхаш, вай дахаш йола ха-зама кIоаргагIа кхето гIодеш, вай ханарча наьха дийна сурт-сибат нийса гойташ, коммунизм хьалъерашта эша нравственни оамалаш сага кхетам чухь чIоагIъеш йола произведенеш, оаш хьакхолларга.

Сона лов хьалха латта советски кино болхлой отряд йолча мосфильмовцаша вай киноискусство дегIайоалаеш, халкъо къоабалдергдола фильмаш кхоллаш дIахо керда коталонаш яхар.

Л. БРЕЖНЕВ.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ ЯХЬ!

«Грозэнерго» ремонтно - наладочни предприяте токарь волаш Ступин Александр Андреевича къахьега 21 шу дизад. Дукха къона специалисташ хьалкхебаьб цо шай профессегIа. Цудухьа цунна чIоагIа баркал яхаш ба уж. Шийна тIабилла болх массаза цIенеи биззаи кхоачашбу цо. Хьинаре къа а хьегаш ший новкъосташта хьохкам телаш хиларах предприяте болхлошта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай цунна.

Хьинаре къа а хьегаш цо даьхача толамий боккха мах баьб. Тийнна дукха Сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ доацаш цунна еннай Ленински юбилейни медаль.

СУРТА ТIА: токарь А. Ступин.

А. КЫЧИКОВА сурт.

ТОРОНАШ ШОРТТА Я

НАЗРАНОВСКИ МЕЛЬЗАВОДА КОЛЛЕКТИВО 1974 ШЕРА ТIАИЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

ИйслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера хьинар айденна къахьегара партега, советски халкъага КПСС ЦК даь Кхайкарали «1974 шера халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъяра промышленноста, гIишлошъеча, транспорта болхлоша Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра» хьакъехьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцами чIоагIа раьза хинна тIаийцаб завода болхлоша.

Тхоай торонашка а хьежа пятилетка диълагIча шера укх тайпара социалистически декхараш тIаийцад оаха: продукци арахецара 1974 шера план 27-ча декабре кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа 500 тонн сортагIа дола хьоари 300 тонн ийшки яккха; тайп-тайпара дола кIа ийса хьожадарца лакхача сортагIа доаккха хьоар 53 процентага кхоачаде; йовш йола материалаш, доагор, электроэнерги кхояра чотах арахецача продукцега дIабода мах планагIа лаьрхIачул 0,3 процент лохбе; бедалгеи материалашкеи дIабода мах лохбарах, технологически оборудованех бизза пайда эцарах паччахьалкхенна планал совгIа 20 эзар сом пайда бе; оттаьча хана хьайра, крупоцеха капитальни ремонт дика я ь чакхъяккха; мухьаш тIадоттараи гIера Iодахараи йола объекташ хьалъяра чотах сихагIеи дукхагIеи мухьаш тIа а дотташ тIера Iа а доахаш вагонаш сеца латташ йоаккха ха махулла кIезигье; 1974 шерара хьувкъам ший ханиахьеи дикеи хьачуэцара йола технически база кийчъе; цахаддаш производства культура лакхъяра, болхлой къахьегаш болча моттигашка порядоки цIенеи хилийтара къовсам лоаттабе: погрузочно - разгрузочни балхашта механизаци ярах, штатера совленна бола нах дIабахарах 1973 шера хинначул къахьегама овсарле 3 процент лакхъе.

ДЕКХАРАШ БОЛХЛОЙИ ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХЕИ СОБРАНЕ ДИЙЦА А ДИЙЦА ТIАИЙЦАД.

В. И. ЛЕНИНА ХЬЕХАМ ДАИМ БАХАРГБА

Советски Союза Коммунистически парте беш болча массе а оагIорахьарча балхо къаьгга хьахьокх ленинизм вахаре дIахьелга. Из уйла яр Москве шия дийнахьа хиннача «Ленина хьехами гIулакхи даим дийна хургда» яхача конференце яьча докладашкеи къамаьлашкеи керттера яр.

21 январе конференце болх кхаь секцешка бир.

«Ленинизм — Коммунистически парте балха теоретически ларда» из проблема йийцар КПСС ЦК-рча марксизма - ленинизма Институтерча секце дакъа лаьцараша. «Парте кулгаллара лоархIамах бола В. И. Ленина хьехами из вахаре дIабахьари» яха доклад йир ИМЛ директора заместитела, исторически Iилмай доктора В. Я. Зевина. ДегIаенача социализма хьалашка КПСС социальни политика ленинизма идеяш вахаре дIаяхьар хиларах дийцар философски Iилмай доктора Ю. С. Волкова. Конференце дакъа лаьцараша цу секце ладийгIар докладашкеи хоамашкеи: «Ленинизанера кердадар» ИМЛ В. И. Ленина произведеней сектора заведующе, исторически Iилмай доктора Г. Н. Голикова, «Парте стратегацеи тактикацеи дувзаденна В. И. Ленина технически прогресса проблемех» ИМЛ директора заместитела, исторически Iилмай доктора А. Д. Подосова иштта кхычар.

КПСС ЦК-арча обществении Iилмай Академе болх беш яр «Ленинизми идеологеи культураа теоретически дешаши» яхача темах йола секци.

«Коммунистически парти — СССР социализми коммунизми хьалъяра дегаш урдувттадер я вIашагIдоллар а» яхача темах йолча секце заседани хилар КПСС ЦК-рча Лакхехьарча партийни школе.

Къамаьлаш даьраша белгалдир ленинизма идеяши принципаши вахаре дIахьош КПСС Iоаяь йIаьхий опыт вежарашха йолча коммунистически болхлойи партешка, кортамукъалеи социальни прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеш мел барашка кхаьча хилар.

Секцешка иштта ладийгIар кхыча докладашкеи хоамашкеи.

Iилма - теоретически конференце болх чакхбаьккхаб.

(ТАСС).

КОТБАЬННАРАШТА—БАЙРАКХАШ

РСФСР Министрий Советои профессиональни союзий Ерригсоюзни Центральни советои итогаш яьй 1973 шера фийг болча ялатий хьувкъам айбараи, уж дукхагIа дахараи, толаме чуэцараи планал совгIа паччахьалкхенга ялат дохкараи автономни республикаша краяшеи областашеи лелаяьча Ерригроссийски социалистически яхьа.

Котбаьннараш лаьрхIаб Черсий - Балкхарой АССР, Мордовски АССР, Чувашски АССР, Краснодарскии Ставропольскии краяй, Астраханскии, Брянски, Волгоградски, Воронежски, Горьковски, Куйбышевски, Ленинградски, Липецки, Московски, Пензенски, Ростовски, Рязански, Саратовски, Тамбовски, Ульяновски, Читински областий юрта боахама къахьегамхой. Цар лоархIаме толамаш даьхад ялати лаьттанцара кхьйола продукции йоаккхача а кийчъеча а, хIаьта царна КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК ЦIе байракхаш а ахчан премеш а еннай.

РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-и ЦIе байракхаши ахчан премеши еннай Калмыцки АССР-а, Нохч -ГIалгIай АССР-а, Владимирски, Костромской, Новгородски, Орловски, Смоленски, Тульски областашта, Адыгейски автономни областа.

Ахчан премеш еннай Дагестански АСССР-а, Къилбаседа-ХIирий АССР-а, Вологодски, Калининградски, Псковски, Ярославски областашта.

(ТАСС).

ХАРЖАРХОШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Кепайоазон тIа хьалхагIа хоам баь хиннача тайпара, 1974 шера 27 январе хоржамаш хургда Шелковской района № 145 йолча Дубовской хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат хоржаш. Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозхоша хоржамашта хьалхарча шоай собране массава раьза а волаш цу хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттавир республика Министрий Совета председателa заместитель нов. **Кожуховский** Степан Никитович.

1974 шера Дубовской станице депутаталла оттаваьча кандидатаца С. Н. Кожуховскеца вIашагIкхийтар харжархой.

Собране дакъа лаьцараша чIоагIа дегаш гIоздаьнна а болаш сийлен президиуме хержар КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

ВIашагIкхийттача дакъа лоацаш хиннараашта хьалхашка къамаьлаш дир депутаталла кандидата доверенни болча наха нн. А. Ф. Латышевеи Г. Х. Нероевеи. Цар дийцар депутаталла харжа оттаваьча кандидата нов. С. Н. Кожуховске къахьегамеи политически гIулакхех, берригa харжархой тIахьийхар хоржамаш хулча дийнахьа, 1974 шера 27 январе, массане а цхьатарра из республика паччахьалкхен Iаьдала лакхехьарча органе харжара тIехьа кхаж тассара.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир харжархоша нн. А. И. Панкова, А. А. Артемова, В. Д. Мороза. Цар белгаллоахар, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозхоша пятилетка кхоалагIа хоадамбеш дола юртбоахама шу толаме чакхдаьккха хилар. Тха колхозхоша, йоахар цар, чIоагIа дегаш гIоздаьннеи массане а цхьагарра къоабалъеши тIаийцар КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеш, цу пленуме новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла положенеши выводаши, КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал, Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас баь соцам, доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцар пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ дукхагIа яхараи паччахьалкхенга йохкараи, хIаьта уж сийленца кхоачашде а болабеннаб.

Новкъосташа Панкова, Артемова, Мороза шоаш депутаталла оттаваьча кандидата наказаш делар — шоай боахама специализаци яра балхаш сихагIа чакхдаха, хьайбаш леладу комплексаш хьалъеи общественни хьайбай боахам промышленни ларда тIа баккхеи, Дубовскойи Бородиновскии станицаш тоаяра дуккха балхаш чакхдаха новкъостал дар.

ВIашагIкхетар чакхдоалаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла оттаваьча кандидата нов. С. Н. Кожуховске. Цо колхозхошта дег тIара баркал аьлар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат ше оттаварца ницттал боккха тешам шийх боларах. С. Н. Кожуховске харжархошта дийцар вай мехкеи Нохч-ГIалгIайчени экономика, Iилма, культура дегIайоалаеча, халкъа вахара материальни боарам лакхбеча Коммунистически парте кулгалца даьхача доккхийча толамех, дунен халкъашта юкъе хIанз латтача хьалах, парте Центральни Комитето, цун Политбюрос, машар Iалашбара вай партеи Советски паччахьалкхенои лелабу арахьарча политика никъ кийчбараи кхоачашбараи юкъе тIехдаьнна доккха дакъа лоацача КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева хьинареи хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIадерзадаьи чакхдоахача гIулакхех, колхозхой тIахьийхар шоай хьинаречa къахьегамца Даьхен экономически низ чIоагIбара.

* * *

Цу дийнахьа Сары-Суйски юртарча «Красный пахарь» яхача колхоза колхозхощца вIашагIкхийтта хилар Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттаваь кандидат С. Н. Кожуховский.

СССР МИД-о КНР ПОСОЛЬСТВАГА ЕННА НОТА

21 январе СССР-а кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства КНР посолага Лю Синь-цюанага дIаеннай ер чулоацам бола нота:

«Советски Социалистически Республикай Союза кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерствана тIадиллад Китайски Халкъа Республика посольствага ер дIахайта.

СССР МИД-о а КНР-ча СССР посольства а укх тIеххьарча деношка дуккхазза хоам баьб китайски Iаьдалашка Пекинера СССР посольства хьалхара секретарь н. В. И. Марченкои ший сасаг а тIехьа, кхоалагIа секретарь н. Ю. А. Семенови ший сесаг а тIехьа, переводчик н. А. А. Колосови лацара хьакъехьа. Шоаш Москве цIакхаьчача цу советски болхлоша дийцар шоаш лувцара хьакъехьа, бокъо йоацаш шоашта даьча низех, енача гIелалах. Советски новкъосташа дийцачох иштта кхыдолча бакъдараша а из дош юха а гIотта ца дича валийтац.

Нов. Марченко В. И., цун сесаг, н. Ю. А. Семенова сесаг 15 январе сарахьа «Синьцяо» яхача гостиницера машинаца чубоагIаш СССР посольствана гаьна боацаш улица тIа лийца хиннаб. Уж низагIа машиначура ара а баьха, кулгаш а хьовзадаь, керта тIатухка хIамаш баргашка Iочу а эза хIаравар къаьст-къаьстача машинаца дIабигаб. Уж хьабоалабаьча улица тIа гулбенна дуккха нах хиннаб, дIаоттаяь кинокамераш а юпитераш а хиннай. Советски дипломаташ хьааратоккхабаьб машинашкара, тIаккха гулбеннараша цIогIарч а хьекхаш низаш даьд царна. Из дерригa а кино тIа даькхад. Цул тIехьагIа кхыча моттиге дIабигаб уж, цига «шпионски гIулакхаш» леладара мукIарал де яхаш низ баьб. Советски новкъосташа царца къамаьл а ца деш, СССР посольства викал хьавсхар дийхад. Шинна а кхалсагага яьхад, кхы цIаккха а шоай берех бIарг кхетаргбац шун, нагахьа саннa бехке хилара мукIарал ца дойя. Советски новкъосташа моцал даьцай цу бокъо йоацача гIулакха духьала.

Хетарах цу ханна Пекина кхыча районе шоашка гIолла улицах хьабоагIаш лийца хиннаб СССР кхоалагIа секретарь н. Ю. А. Семенови переводчик н. А. А. Колосови. Полицейскеш а юкъе болаш йола наьха йоккха группа хиннай царна тIалетар. Советски дипломаташта кулгех аьшка гIабаш а дехка, лакхехьа белгалъяьккхача группана санна, сий доадеш низ баьб. Провокаци е гIерташ советски посольства болхлой ба яхаш каьхаташи ахчеи чудола тIорниг хиннаб бокъо йоаца гIулакхаш леладечарех цхьанне хьахьокхаш. Цул тIехьагIа нн. Семенови Колосови дIабигаб кийчъяь кинокамераши магнитофонаши йолча общественни кхерамзлен департаменте. Укхаза етташ а топаш тоха кхерам тIатувсаш а «шпионски», «подрывной» гIулакхаш леладара мукIарал дайта гIийртаб. Советски дипломаташа тIайийцадац уж эхь дайна гIулакхаш, хIама ца дуаш а сайцаб.

КНР официальни Iаьдалаша леладеча гIулакхаша хьахьокх, хьалххагIе а бокъонца вIаштIехьа а яьккха моастагIал дола акци цар СССР-а хьакъехьа лелаяь хилар. Лакхехьа бийца болхлой 15 январе чу ца боагIаш бисача хана СССР посольства цкъа санна дуккхаза а КНР МИД-агареи Китая общественни кхерамзлен департаментагареи хьадийхар, уж болаш йолча моттигах хоам белгеи кхы хье ца болийташ уж советски посольстве юхабоалабелгеи. СССР МИД-о 16 январе цу тайпара хоам баьб Москверча КНР посольствага а. Советски дипломаташ болаш йолча моттигах шоашта ховш хIама дац яхаш, жоп лора китайски Iаьдалаша. ШоллагIча дийнахьа мара хоам банзар КНР МИД-о, советски дипломаташ китайски общественни кхерамзлен органаша лийцаб аьнна, цхьабакъда, посольства викалаш царна тIабита тиганзар.

СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерствал КНР-ерча СССР посольствал шоай заявленешка 17 январе протест кхайкайир советски дипломаташца бокъо йоацараш леладарахи царна низаш тIалоаттадарахи, хьадийхар сов чехка уж хьахецилга.

19 январе мара хьахийцабац китайски Iаьдалаша советски нах. Цу дийнахье а КНР МИД-о сихъяь кепатеха араьккхар Советски Союза политика хьакъехьа хьадагалийца доацараш тIадола нота.

Шеко яц, аргIанара Советски Союза духьалара провокаци китайски кулгалхошта Советски Союзаца моастагIал долаш лелабу никъ бакъбара, антисоветски шовинистически кампани кхы тIа а михьаръяккхара йишалгах.

СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства КНР посольствага хоадамболлаш протест ду советски дипломатически болхлой лувцараи царца къиза гIулакхаш леладараи духьала, уж гIулакхаш дунен халкъашта юкъерча бокъон массане а къоабалъяь тIайица нормаш гIожагIча тайпара телхаелгеи антигуманни маIаи долаши хилар дIа а хайташ.

СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства бакъъю советски дипломатий дипломатически иммунитет вогIча тайпара голхаяь из факт теркал ца еш йита советски оагIон йиш ца хиларахи китайски Iаьдалаш аргIанара антисоветски провокаци вIашагIйолла гIертарах даьннача зулама хьалхара бехктокхам ше мабарра КНР правительствана тIабужаш хиларахи укх шера 17 январе ше яь заявлени.

Советско - китайски гIулакхаш ирдарга вугаш дола гIулакхаш ца нийсдалийтара данза даргдоацар китайски оагIоно дарга хьежаш я СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерство.

СОВЕТАША ОТЧЕТАШ Ю

«СССР хьаяь 50 шу дизара сийна юрт тоаяран цун культура лаккъяран социалистически яхь йоаржаярах йола Шаьла района Курчалой юрта Совета инициативах» бaь Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета соцам кхоачашбеш цхьабола болх баьб къахьегамхой депутатий юртийи поселкан Советаша.

1973 шера цу Советаша шоай заседанешка дийцар нах баха моттигаш тоаярей цIенъярей хьакъехьа тIайца социалистически декхараш кхоачашдаьа дош. Цига дийцар бахача наха лаьттах пайда эцарах. дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш дIададахарах дола дешаш.

Уж дешаш дийцар 7.5 эзар саго дакъа а лоацаш 13 поселке хиннача граждаший сходашка а.

Районе культурно - бытовой объекташ хьалъеча. дакъа лоац колхозашен учрежденешеи. Масала. «Путь к коммунизму» яхача колхозо хьаллу 600 сага моттиг йола культура ЦIа. 1973 шера химически реагентий заволо Карабулаке хьаллир 72 квартира йола диъазза вIаштIара лаь цIенош.

Юртийи поселкайи Советаша биллийтар асфальт йилла 10600 квадратни метр никъ. 28 тIэй тиллал. 2500 сомийн декоративни гаегIай.

Района ерригача нах бахача моттигашка санитарни порядок оттаяра улицаш. ковнаш, паркаш. скверaш, общественни зданеш цIенъеш ши месячники 15 воскресники хиннад, 2750 саго дакъа а лоацаш.

ЗаконагIа доацаш лаьтташ дIалийца нах гучабахара юрташкеи колхозашкеи бахийта хьожаш хилар райисполкома членаши бехктокхаме болхлойи. Цига гучадаьлар 70 саго законагIа доацаш 13.2 гектар лаьтташ дIалаьца а 178 граждании цIеношта гонахьа 29.2 гектар совлен лаьтташ долаш а хилар. Уж дерриге лаьтташ колхоза юкахьададьхад. уж дIалийцараш бехктокхаме эзаб.

Района юртийи поселкайи Советаша, колхозаша. совхозаша шера социалистически яхь йоаржара дийь лаьтта лорадаран цунах дикагIа пайда эцаран тIехь. Колхозашка а севообороташ яь 50 эзар гектар. царех эзар гектар лаьтта лорадара къоастаяь я. 1091 гектар хулача босешкарча лаьтта цкъа дIайийча дуккхаза тIайоала бут дIайийнай. Лаьттана хинна, эрози дIаяккхара агротехнически гIулакхаш даьд: босешка долча 5935 гектара оахам даьд, лаьтта тоадаьд. 300 гектар хулача лаьттана гонахьа гаьнаш егIай. 292 эзар сом дIа а дохийташ эрозена духьалара гидротехнически сооружени яьй. Из болх дикагIа бу Ленина цIерагIча колхозе.

Исполкомий заседанешкеи Советий сессешкеи дувца а дувцаш, хьежар социалистически законность леладар мишта лел. Гучадаьлар цхьаболча граждана ца совлен лаьтташ дIалийца хилар. доагIачул совгIа хьайбаш а бокъо йоацаш говраш а лелаеш хилар. цхьаннахьа общественни къахьегама юкъе дакъа а ца лоацаш бахаш хилар.

1973 шера бахача нахагара гуча а яьиа, паччахьалкхенга дIаеннай 110 говр, 457 бежан. 56 устагIа, биъ бутт совгIа ха балха воацаш вола 500 саг хиннав, царех хIанз балха оттаваьв 273. Уж тайпа хIамаш хиннад ЧималгIа, Арште.

Юрта Советаша къаьстта теркам тIабахийтар отчетни хана КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Х-ча пленума решенешта дIамадеххара бахача наха интернациональни атеистически кхетам балара. дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш леладерашта — дукха истий кхувларашта, малар совдоахараштa, хулиганашта, тунеядцашта, ды лелабеча фанатикашта духьал лоаттабу къовсам лакхбара. Хьалха дIаяхача сходашка дийца уж дешаш мишта кхоачашду хьожача комиссеша отчеташ яьй.

Масала, Троицки станице хиннача сходе вийцар малар тIехдоахаш вола Аникин Виктор, кхыбараш. Уж нах бар тунеядцаш хилар бахьан долаш сул текха цIабаьхка а балха оттабаь а, бакъда, шоаш хьалха леладьр дIахо хьош бар. Цу сходе бийцар самогон доаккхаш бола нах а. Царгара, 50 сом гIод а тохаш, самогон доаккхаш йола аппараташ хьаяьхар. Уж ба Михаил Сигарев, Александра Бабкина, Антонина Чеботаева.

ДоагIачул совгIа леладеш дола доахан Мужеча бахача Балаев Абойгара, Баркинхоев Даудагара, Гайтукиев Макшарипагара, кхычаргара хьа а даьха, колхоза дIаделар. ЧималгIа доагIачул совгIа дIалийца хинна лаьтташ дIадаьхар Цечоев Iаддарахьманагара, Цечоева Iайшетагара, Амдиев Ахьмадагара.

Ассиноски Нестеровски станицашка баптисташ, Серноводски станицеи Первомайски юртеи Купта-Хьажий а Дени-шейха а мурдаш ба. ЗаконагIа боагIаш оттабаь ца хиларах шоаш леладу гIулакхаш могийтар ца хилар дIахайтад баптистийн мурдийн тоабашта хьалхе лелаеча 23 сагага.

Арште хиннача сходе Асобилява аьлар: «Массанена а ховш да вай юрта мурдаш вIашагIбеттaлуш хинна хилар. Мурдий цхьан тоабана юкъе со а вар. Со хIанз кхийттав се харцахьча новкъа водаш хиларах. Аз харцахьа дерхI мурдаша леладер, ды бута а бут». Цо аьнар хьаллаьцар, Бехоев Хьасана, кхычар а.

Депутаташеи активои наха чIоагIа дьна духьалара хьехам бар бахьан долаш кIезигагIа хилар укх шера марха кхаьбараши гIурба даьраши.

Советашта доккха новкъостал дир депутатий массазарча комиссеша. Уж дика хьежар юрта боахам дегIабоалабара, бытовой предприятеша беча балха, учахцIено лораяра, халкъа образоване дешашка. Болх дика беш я Карабулака поселкови Совета учахцIено лораяра (председатель депутат Т. А. Басиев). Орджоникидзевски станица Совета халкъа образованеи культураи (председатель депутат С. В. Гридасова). Серноводски станица Совета стемина тоаяра (председатель депутат Ш. Х. Саралиев) комиссеш а кхыяраш а. Иштта яц Арштера, ЧималгIара, Красноюктябрьски юрта Советаш.

Советий дукхадар тийша да цар сессеши исполкомий заседанеши дика кийчъярах. Уж дика кийчъю Ассински, Серноводски, Орджоникидзевски, Троицки станицайи Карабулака поселкови Советаша. Из болх во бу Нестеровски, Арштерча, ЧималгIарча Советаша, хIаьта сессеш депутаташ мабоагIара тIаболаш хилац. МайоагIара ца кийчъеча сессеша дешаш лертIа дувцац, царех нийса решенеш яц. Масала, Арштерча Совета сессе решени йир: «Арштински юрта Совет декхарийла йойла закончаш толхадерашта материалаш а оттаяь, царна де дезар дара райисполкоме уж дIачуяла».

Советий болхлой говзали кхетами лакхбара дIадахача шера юрта Советий исполкомий председателашеи секретарашеи йиъ семинар йир. Цига лекцеш а йийшар, доклаlаш а йир райисполкома бехктокхамерча болхлоша.

Боккха лоархIам бу Советашта юкъе латта яхь мишта лел дIадовзийтара. ДикагIйола опыт хьакъоастаяра шоаш беча балкага вIаши хьежар Советаш. «Знамя труда» яхача районни газета тIа араяьхар дикагIйолча Советий депутатий а активистий а выступленеш.

Шоаш беш бола болх дика вIаштIехьбаккхар бахьан долаш дукхача юртийи поселкайи Советаша толамца кхоачашдир 1973 шера хьайбай продукци паччахьалкхенга йоххар декхараш. Масала, дулх доххара шера декхараш тIехкхоачашдир Краснооктябрьски, Арштерча, Первомайски, Мужечарча юртий Советаша. фуаш доххара — Троицки, Ассински, Серноводски, ЧималгIарча Советаша. Дулх доххара заданеш кхоачашъюлайзар Нестеровски, Орджоникидзевски, Серноводски, Троицки, Ассински Советашта.

ДIадахача шера Советашта юкъе белгальъяна болх дика бир Карабулакерча поселкови Советo. Троицки станичнии ДаьттагIарча юртеи Советаша.

Укх хьатIаденача пятилетка дизьлагIча, къоастамбеча шера хьалха латтача Советашкара хьокхам а няна, массе а юртийи станицайи Советаша болх соахкарчул дикагIа бергхиларах, шоаш тIаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдара пар беррига къахьегамхой оарцагIбоахаргхиларах теша безам ба.

Б. ШАДИЕВ,
Сунженски райисполкома председатель.

А. САГОВ,
тха собкор.

Подмосковье дукха моттигаш я Владимир Ильич Ленина вахарцеи гIулакхашцеи ювзаенна. Царех цаI — столицагара 35 километр гаьна Пахры яхача хи йистера Ленински Горкаш. Шийтlеххьара шераш цига даьхад Советски паччахьалкхе хьалхьчо.

Горкашка къестадаьд В. И. Ленина лоархIамегIара паччахьэлкхен дешаши партийни гIулакхаши. Цига яздаьд цо дукха балхаш, докладаш, письмош. Цига тIаийяьв цо делегацеш, парте съездашта, Советий съездашта, Коминтерна конгрессашта цига кийчлуш хиннав из.

Дунен массе мIаргера нах хIанз цига, мемориальни цIагIа В. И. Ленина музее ух революце сийлахь-воккхача баьчча сий дар духьа.

СУРТА ТIА: Горкашкарча В. И. Ленина ЦIенна-музейна хьалхашка.

В. МАСТЮКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 2 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» шоллагIча номера передовой статья «Къахьегама керда толамаш дахара!» аьнна я. Цу тIа дувц КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета VII сессе решенеш, партега. советски халкъага даь КПСС ЦК Кхайкавал дIадовзийтара, пятилетка диъьлагIча шера план хапал хьалха кхоачашъяра социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа партийни организацешта, агитаторашта, политинформаторашта. берригача идеологически болхлошта хьалхашка латта декхараш.

Агитатораштеи политинформатораштеи долча новкъостала цу тIа я «Парте планаш — халкъа планаш» яха методически тематика, хIаьта иштта укх гаргарча хана е езача лекцей докладий, беседай, политинформацей тематика, эшаш дола литература довзийт.

Шерра оттаяь я «Ерригa резерваш — 1974 шера плана» яха рубрика. «Iилманеи производстванеи юкъера бувзам чIоагIбе» яхача статья тIа «СевКавНИПИнефть» института директора технически Iилмай кандидата Н. З. Качлишвиле дувц бурув тохара а мехкдаьтта даккхара а йолаш йолча торонех дикагIа пайда эцара новкъостал дергдолаш института яьча разработкех.

«КПСС обкома Х-ча пленума решенеш кхоачашъеш» яхача рубрикана кIал араяьккхай «Традицеши обычаеши, Мишта кхетае еза уж!» яха Х. Мамлеева статья.

«Вайца яхь лелаераш болча» яхача раздела тIа я пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера Дагестански, Къилбаседа - ХIирий, Черсий-Балкхарой АССР къахьегамхошта карагIдаьннача толамех йола материалаш.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

ХЬИНАР ДОЛА КОМСОМОЛКА

Парте планаш кхоачашъяра хьинаре къахьегаш дерригача халкъаца гIа боахаш ба къона красномолотовцаш.

Къонача производственникашта доагIаш дола дакъа лаьцар ийслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера план хапал хьалха кхоачашъяра, хIаьта хIанз къоастамбеча шера а дукхагIболча комсомольцаша къахьегама вахте а этта 130—140 процент кхоачашъю смении заданеш. Царех цаI я нохчий йоI № 5 йолча цеха электросварщица Умалатова Сажа.

Хьинар долча комсомолка цIи дика йовз «Красный молот» заводе. Завода къоначa производственникаша шерра яхь йоаржаяьй «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийдола цIи яккхара. БIаь совгIа сaг хIанзле из цIи лелаеш ва. ЙоагIаш еннай из цIи Сажайна а.

Завода хIара шоллагIа волча къоначa болхлочо ше кийчъяь продукци тIахьожам боацаш дIалу. Комсомолка Умалатова а царца я Даккха гIалат доацаш хул цо кийчъю продукци. Ше дIадолалаь гIулакх хала дале а чакхдаккхара низ, ха ца кхоярах вIаштIехьдаьннад цун иштта бола бе.

Дукхьаьхха 1969 шера заводе балха еначa хана тайп-тайпара балхаш деш хилар Сажа. ХIаьта ши бутт балалехьа из № 5 йолча цехе газировщицай декхараш кхоачашдеш хул. Кхы хала да ала хIама дацар, хьабе безарах хьабора йоIо болх.

Цу цехе гаьна воацаш болх беш вар эрсе Иван Алексеевич Толмачёв. Газоэлектросварщик вар из. ДIатIахьежача цIимхара вола Иван-Алексеевич дика ва йоахар йиIий дего. Цкъа, шозза йистхулаш доттагIал тоссаделар. Нохчий йоI шийн говзалца безам болаш йолга хайча из раьза хилар Сажа Iомас. Шийн болх а беш шийн доттагIаца кердача говзала къайленаш караерзаеш хул Сажа. Новкъостий а духьала бацар. Дика хетар царна из иштта дерригa хара сутара йолаш.

— Шаккха а дицлургдац сона айса эггара хьалха сварка яь ди, — яхаш дувц Сажас. Из дя хьатIаотталехьа дукха халонаш ла йийзар. Сайх тешар со, бакъда цIагIарбараш сай низах тешабе хала дар. Бакъда ха дIа ме йода цар а къоабал а даркъал а бир са болх. Из дика гIо дар.

— Сай болх а коллектив а дукха еза, — дIахо дувц цо. Хова хет сварка еча хана аралелха цIера «седкъилгаш». Вешта аьлча, сай моттиг кораяьй сона вахаре. Ма чIоагIа дика да из «моттиг кораяьй вахаре...»

Дика хет хьай ханарча сагах дика дар мара оалаш ца хилча. ХIаьта комсомола комитета, новкъосташа, доттагIаша массане а дика тешал ду Умалатовайна.

Ховш ма дий Iомале лаьрхIа гIулакх лезаш хилча цунцара безам чIоагIагIа хулга. Сажа дезаш а яр. ХIанз халонаш дIаяьнай. КхоалагIча разряда электросварщицана хьалхашка латта декхараш а дац атта. Бакъда, Сажас шийн къахьегамца ше а шийн новкъостий а халонех лоархIабергболгах тешабу.

Лоацачa хана № 5 йолча цехе а йоацаш ерригача заводе а дикагIйола сварщица а хинна дIаэттай Умалатова Сажа. Iомаяьй цо говзала ерригa хала «оамалаш» а. ХIанз дозол дехьа дIаухийтача классни оборудованена сварка ей я нохчий йоI. Из дар цуна дагадаьллар.

Къахьегаме санна завода общественни вахаре а шерра дакъа лоац комсомолка. Завода комитета комсомола доакъашхо Умалатова Сажа городской комсомола комитета член, Ленински районни совета депутат, я. Тешам беннаб цунах новкъостий, хIаьта из лакха лоаттабеш хьа а йоагIа нохчий йоI.

Дукха да Сажайна дагалаттараш. Царех цаI — институте деша яхар. Теша безам ба, хало а атто а лайна маIача наьха говзал караерзаяьча йоIа цунах а низ кхоачаргхиларах.

ХIанз шийн еррига уйлаш ийслагIча пятилетка къоастамбеча шера заданеш кхоачашъяра тIаяхийта къахьегаш я комсомолка Умалатова Сажа.

Р. ЯНДИЕВА.

«КОММУНИСТ ХИЛА БЕЗАМ БА СА...»

«Коммунистически парте члений кандидаталла дIаэцар дех аз. Коммунизм хьалъерий хьалхарча мугIарашка хила безам ба са», — яхаш енна заявлени еш партийни собране гулбеннарашта Шелковской района «Бурунный» совхоза партбюро секретара Паукова Валентина Васильевнас.

Ше ягIачара хьалгIот заявлени енна Малаева Надежда Матвеевна. Лоаца шийн биографи ювц цо.

Шелковской районе яьй Надежда. Цига хьал а кхийнай. Юкъера специальни образовани я. «Бурунный» совхозе болх бу пхи шу да. Комсаш кхееча бригадир хиннай хьалха. ХIанз участка агроном я.

— Надежда Матвеевнас мишта болх бу массанена дика хов вайна, — йоах цхьан коммунисто. — Цхьабакъда цо малагIа общественни порученеш кхоачашъю, малагIа общественни болх бу хац тхона.

Агитатор, «Виноградарь» яхача пенгазета редакционни коллеге, совхоза кхалнаьха совета член я. Доккха дакъа лоац совхозе общественни мероприятеш чакхйоахача.

— Миштад дешара гIулакх? Агрономически юкъерча дешара тоъам бе-м ялац? — хетт цхьанне.

— Заочно юртбоахама институте деша яха кийчлуш я со, — жоп лу Надеждас.

Цхьаннена тIехьа шоллагIчо деш къамаьлаш ду парте кандидаталла Надеждайна рекомендаци еннача коммунисташа тракториста Колодяжни Петр Павловича, механика Борискин Василий Ивановича, совхоза директора Гиряев Игорь Леонидовича.

Дика болхло, общественник Малаева Надежда парте кандидаталла дIаэцара могаю цар.

ДIадахача шера «Бурунный» совхоза партийни организаце шийн мугIарашка хьайицаб совхоза дикагIбола дукха болхлой.

Е. ФАРНИЕВА.

ВАХАР БАКЪДЕШ

Ленински деношта Нохч - ГIалгIайчен кинопрокат накъаенай «50 шу Ленин воацаш, Ленина наькъагIа» яхача деннзагIа кердача художественни фильмашца: «Надежда» — Ленина Н. К. Крупскаяца йиннача доттагIалах, революци кийчъеш баьча балхах, «Лакха звани» — из фильм да советски наьха патриотизмах, ленински идеяш вахаре кхахьарах, — «Со — Шоповалов», «Тайжача океана тIа...» — граждански тIемах, нахага кхаьчача халача гIулакхах лаьца да уж фильмаш.

Иштта республика экранаш тIа дийнлургда дIаяхача ханара фильмаш. Царех да «Ленин Октябре», «ЯлхлагIа июль», «Ленин 1918 шера», иштта кхы дукха дараш а.

Тематически фильмаш хьокхаро тешавеш, къаьгта хьагойт ленински идеяш массе а хана яхаргхилар.

Р. МАГОМЕДОВА.

ГОРОД ЛЕНИНГРАД МОАСТАГIЧО ГО БАЬЧАРА МУКЪАЯЬККХА 30 ШУ ДИЗАРГА

ИСТОРИЧЕСКИ КОТАЛО

А. М. ВАСИЛЕВСКИЙ,
Советски Союза маршал

900 ТУРПАЛ дии бийсеи даьккхар Ленинград бахьан долаш историе чухь шийна нийсса кхы цхьаькха боаца тIом латташ. МоастагIчун блокадо баьча гоно мадарра аьлча Iошаьрдаьдар хьалхашкарча позицештеи гылерча объекташтеи юкъера гIайнаш. Iадаьмате халача хьалашка бахеи лелеи бийзар фронта тIемахойи городерча наьхеи.

Ленинграда юхе лаьтта тIом юкъарчал доацаш бувзабенна бар тийшача балхагIа СССР-ах летача фашистски Германена духьала советски халкъо лоаттабаьча къовсама берригача леламца. Города гонахьенаш лорвеш хинна Ленинградски фронт алхха оборона лоаттаяь Iеш-яцар. Лакхехьарча Главнокомандоване тIехь-тIехь дуккхагIа чIоагIъеш йолча цо кхычa фронташца бувзам а лоаттабеш бора тIэм, моастагIчоа юха духьал хIамаш еттар, цун низаш шийна тIа а дерзадеш. Шоай аргIанна советско-германски фронта кхыча участкашка советски бIуво чакхъяьхача операцеша аттача доаккхар гонна юкъеберзабаьрий хьал. Ленина города юхе немецко-фашистски бIу бохабара аьттув бола хьалаш кийчдора.

Немецко-фашистски бIу чухехка город дIалаца массаза гIерт из юха а бетташ, Ленинградски фронта бIуво Балтийски флотаца цхьана, бахача наха доккха новкъостал а деш, города хьатIа ца бусташ совцабир гитлеровцаш. Цхьабакъда из лорвеш хиннарий вIаштIехьдалачвар фашистски соединенеш город мехкаца ювзайолайтаи хиннача лаьттан тIарча коммуникацешта тIа ца кхачийта. Ленинград дIакъоастайир. Цхьабакъда из духьала латташи къовсам лоаттабеши яр, блокада гонна юкъе готъяь из хиннаяле а. Цу гIулакхо юкъарчал доацаш влияни йир событеш дIахо дегIаяхкара, хIана аьлча Ленинград дIалаьцачул тIехьагIа укхазара танкаш Москвана тIалахка дага вар моастагIа.

Iаи кампане план оттаеча хана ((1941—1942 шш.) Лакхехьарча Главнокомандоване Ставко тIадожадьлар Ленинграла, Москвана, Кавказа тIалатта кхерам дIабоаккхилга меттел, стратегически инициатива моастагIчунгара хьайоаккхилга а. Ставко оттадьдар керттера низаш, Москвана юххе хоадамболлаш йола контрнаступлени кийч а яь, малхбузехьарча лостама тIадерзаделга.

Советски командованеи тха, Генеральни штаба болхлойи, цу цхьан хана чIоагIа саготдора Тихвина юххерча хьало. Из дIалацар бахьан долаш фински бIуц наступлени Свирь яхача хи тIа юхасоцаьча 7-ча къаьсттача эскара тылах фашисташ къулбехьенгахьа гIолла чакхбовлара кхерам тIабессар. Немций финнех дIакхетар Ленинграда гонахьарча блокада шолха го болаш хилари Вологдаца дар цхьана наступлени яри маIан долаш дар.

1941 шера 17 декабре Волховски фронт хьайир. Керда шу хьатIаккхачале цу фронта бIуи вIаштIехьдаьлар советски территоре цхьа дакъа фашистех IоцIенде. «Север» яхача эскарий группа низаш мелде, гобаь латта Ленинград «Доккхача лаьтто» ког гIортолга а еш тIехьагIа Iалашъелга вIаштIехьдаьккха плацдарм — Ладожски Iам — карара ца йоалийтилга. ХIаьта советски бIуво къилбаседехьеи къулбехьеи юхадухьал еттача хIамашта моастагIа духьала латтача юкъагIа Ставко кийч а яь чакхъяьккхар Москвана юххера Цlечa Эскара контрнаступлени.

ЦУ КЕРТТЕРЧА достамера наступлени дегIайоалаяра Ставкана саггота резерваш эшаш хиннайодлашехьа а, цо хIаьта а Ленинграда юхе тIаззар бIун ши эскар. Январь бетта юххье наступлени йолайир советски бIуво. Цхьабакъда цига аьттув баланзар цун. БIарчача Iай а цул тIехьагIа бIаьсти а ленинградски блокада го бохабе гIийтар из, из бохабе аьттув баьнначул тIехьагIа Любана районе вIашагIкхетар духьа шин оагIорахьара: чухьара — Ленинградскии арахьара — Волховскии фронтий бIуша моастагIчоа хIамаш а етташ. ТIехьагIа а гIийтар вай бIу моастагIчун блокада йохае. Цхьабачъда из а иштта аьттув ца боала дисар. Iалаьмате йоккхача фронте хала тIом беш хиннача Цlечa Эскара низаши средствашi тоъацар наступлени низ болашагIа яра.

Советски наха, эггара хьалхарча аргIанна ленинградцашта а дика ховра Ленинград блокадана юкъера яккхар духьа Коммунистически партеи Советски правительстваи мел чIоагIа къахьегар, уж чIоагIа дог тешаш бар из мукъайоаккхаргйола ди гаьна ца хиларах.

Сийлахь-воккхача Ленина цIи лелаеш йола город, ше Iойиллача дийнахьа деиз кхыча-мехкара тIаденача гIаьрахочун ког гIаккхетанза йола город цIаккха а бIарга ца лайнача тайпара долча доккхача деналлеи къонахчалеи дIахо турпал къовсам лоаттабеш яр. ЦаI а хиша дIаэттар укхаза фронти тыли. Фронтера бIухо вар хIара ленинградец. Гонна юкъеерзаячa города гонахьенаш гитлеровски дивизеш охьаш дола доккхий хьаьр тIой а хинна дIаэттар.

Ленинграда блокада йохаяра аьттув бола хьалаш хьахилар Сталинграда юххе немецки бIу бохабаьчул тIехьагIа а тIехьагIа Украина малхбоалехьареи къилбаседа - малхбоалехьареи районаш мукъаяхар духьа лоаттабу низ бола къовсам а хинна дIаэттача советско-германски фронта къулбехьарча ткъамагахьа Цlечa Эскаро толаме наступлени йолаярца дувзаденна а. Из бахьан долаш фронта кхыча участкашка шийн бIу чIоагIбе йиш йоацаш яр немецко-фашистски командовани. Цхьабакъда Ленинграда юхе бIуи тоъал йоккха группировка лоаттайора цо: къулбехьареи къулбамалхбоалехьареи города блокада лоаттаеш хиннача 18-ча немецки эскара 25 дивизи яь. къилбаседехьара блокада го вIашкабоалабеш хиннача фински эскара пхи дивизи гаргга яр.

«Искра» аьнна цIи а тилла план чIоагIйир Лакхехьарча Главнокомандоване Ставко блокада йохаяра. Цу операце маIан сенах латтар аьлча, из латтар, шин фронто — Ленинградскии Волховскии — шин оагIорахьара хIамаш а етташ шлиссельбургско-синявински выступе немецко-фашистски группировка йохаярах, блокада йохаярах, мехка централыи районашца Ленинграда лаьттан тIа гIоллара бувзам юхаоттабарах.

Ленинградскии Волховскии фронтий бIун наступлени 1943 шера 12 январе дIайолаелар. ВорхI дийнахьа чIоагIа тIом баьчул тIехьагIа цар бIу вIашагIкхийтар. Оаха массане а чIоагIа гIаддахa тIайийцар блокада йохаярах болз кхаъ. Гитлеровски командоване дерригача дуненна хозаш бIаьххача хана цIогIа дийттар Ленинград болата гонна юкъеерзаьй, блокада цIаккха а йохаергьяц яхаш. Цхьабакъда немецки инаралашта хийттар хиланзар. Тха бIун вIаштIехьдаьлар фашистски го бохабе. город дIакарайийга дийрхIача моастагIчун планашта цу тайппара парх аьнна йохаеш хIама а теха.

Блокада йохаяро Iалашдир гонна юкъеерзаьча Ленинградо мехкаца лаьттан тIа гIолла духхьалара бувзам оттабелга. Дукха ха ялалехьа Ладожски Iама къулбехьарча берда йисте гIолла машиний биллар, цул тIехьагIа деиз продовольствех, тIема кхоачамах, доагорах, кхыча материалех етта поездаш халланза аха йолаелар Ленинграде. Моцалеи шелалеи уизаре деноо дIадсалаш латтар.

«Искра» яха операци толамэ чакхъяккхарца овлангара дена хувцаделар Ленинград бахьан долаш лаьттача тIем тIара гIулакхаш. Еррига инициатива вай бIуна карaерa. Денгара ди массава доал чIоагIлора цун тIема низ, лаьттан тIара коммуникацеш юкъекхуваш Ленинградскии Волховскии фронташта юкъера бувзам халланза тоалуш хинна хилар бахьан долаш. Аьттув бола хьалаш вIаштIехьдаьхар немецко - фашистски гIаьрахой Ленинграда юхе бокъонца бохабе кийчо яра.

ДАГАДОХИЙТАРГДА вай, юххьанца тIом болабеннача хана, Цlе Эскар дукхагIча даькъе тIехьашка дуэлеи оборона лоаттаеи езаш хиннача хана санна доацаш, хIанз керттерча даькъе наступлени еш дар. Цlечa Эскара бе йовлар стратегически инициатива.

Деррига советски лаьтта немецко - фашистски гIаьрахоех мукъадаккха план оттаеш хиннача Лакхехьарча Главнокомандоване Ставко 1944 шу йолаленнача юххье наступлени йолаелга вIаштIехьдаккха лаьохIар Ленинградаи Новгородаи юххе.

1943 шу чакхдоалаш хьежар Ленинграда блокада дIаяккхара идея ларде уллаш хиннача тIом дIахо бара Ленинградски Фронта ТIема совета хийттарашка. Цу хана Генеральни штабо фронта командующена дIахайтар Ленинграда юхера фашистски бIу цхьа хIама дага долаш тIехьашка бала тарлуш хилар а цунца дувзаденна моастагIчун чIоагIаленаш йохаяра меттел, из тIехьара тIа етташ эккхавара а кийчо яза ярг ца хилар а. Уж тайпа сведенеш Генеральни штабага йолаш яр.

ХIанз вайна хов «Север» яхача эскарий группа командоване белггала бIу Малхбузехьарча-Двинай рубежага кхаччалца тIехьашка баккхара хьакъехьа предложени еннилга. Цхьабакъда гитлеровски Германе лакхерча тIема кулгалхоша из тIа ца а эцаш, из гIулакх хьалхададьккхача инарала Линдемана цхьа ха яьннача гIолла шийн моттиг инарал Фриснера дIаелар. Гитлеровцаша, дIахорча событеша хьахьекхачох, шоай позицеш чIоагIа бе йоахкайора, хIаьта оборона йохае гIертача тхона лорха духьале а йора. Шин шеран ах шеран низ бола кIоарга эшелонированни оборонительни чIоагIале оттаяьяр цар. Гонахьа минаш а ехка, аьшкаьргаш а теха аьшкабетонни лаьтта тIатесса дахчан бIоагIехи тIема кIийленаш яьяр. «Север» яхача эскарий группаца 741 эзар салтеи эпсари вар, 385 танки штурмовой йоккха топи. 10070 йоккха топи минометш, 370 самолет яр.

Из операци чакхйоаккхаш хиннача советски фронташка 1241 эзар салтеи эпсари вар, 21600 йоккха топи минометш, 1475 танки шоаш лела йоккхий топаши, 1500 самолет яр. Иштта тIаззар Балтийски флот, гаьнна уха авиаци, партизанаш.

Ленинградаи Новгородаи юххе советски бIун наступлени 1944 шера январь юкъе кхаьчача хана дIайолае лаьрхIадар. ХIаьта из цхьа бахьан доацаш дацар. Генеральни штабо теркалдора, советски командоване планага хьежжа цу хана Правобережни Украине немций керттерча группировкана духьала а хIаьта иштта советско-германски фронта центральни участкерча цар бIуна духьала а Цlечa Эскара наступлени йолаяла езаш хилар. Цу гIулакхо немецко-фашистски командоване торо хилийтацар «Север» яхача эскарий группа низ чIоагIбе.

ТХОНА аьттув болаш дIалоладелар 1944 шу. Ленинград мукъайоаккхаш немецко-фашистски гIаьрахой Ленинградски области территоре тIара лелхабеши чакхбаьлар февраль. 1944 шера 27 январе йийкача артиллерийски салюто дерригача дуненга хоам бир. моастагIчун блокада цIеньъ дIаьяккха хиларах. Невай бердашкара Нарвай бердашка кхаччалца гIа баьккхар советски бIуво, бIубенна ког ловзаш Эстонски ССР лаьттан тIа а баьнна. Нарвана, Псковна, Островна тIаболабелар...

Ленинграде блокада лаьттача деноех кIезига яздаьдац, цу даькъе малхбузехьарча мехкашка а. Цхьабола буржуазни историкаш, цхьаккха хIама дегаза ца хеташ, Ленинград бахьан долаш баьча тIема лоархIам лоъбе, город лораьрий, цига баьхарий къонахчали денали дайле гIерт. Бакъда, йоах цхьаболча буржуазни историкаша, город кIалхаръяьккхай оаш, цхьабакъда, шоана мел эе хулаш яьккхай?

Бакъдер аьлча, историе чухь хиннаяц Ленинграде блокада йолча хана байнараш миссел нах байна моттиг. Го баьча городе байнарий дег тIара гIайгIа ю беррига советски наха. Советски халкъа турпал гIулакхаш, цо шийн са ца кхоадар бахьан долаш, Iалаьмате дукха нах, цу даькъе ленинградцаш а бовш, вIаштIехьдаьлар дунен цивилизаци фашистски лоала кIалхаръяккха.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 24 январь, 1974 шу.

ДИКА ГІЧАР ОПЫТ — МАССАНЕНА

ДАЬХЕН РУЗКЪА ДЕБАДАРА

БОАХАМА массадолча доакъошка дика хьокхамаш доахаш чакхдаьккхад дІадаха пятилетна кхоалагІа, хоадамбу шу Сунженски района ЦІеча Эскара цІерагІча колхоза къахьегамхоша. Арахьара новкъостал ца эшаш шоай техникаца районе эгара хьалха чуийцар гурахьа дийна ялаташ. Ка бола ялат дІадийнача 2640 гектарах хІаране тІара юкъера лаьрхІача 28 центнер яьккхай, хІаьта кІа — 34,2 центнер. Из цІаккха ца хинна котало я. Района кхыча боахамел хьалхагІа паччахьалкхенга 3664 тонн ялат дехкар колхозо, план 2325 тонн йолча.

Иштта толамаш даьхар колхоза хьайбаш леладераша а. Планал совгІа 100 тонн шура, 55 тонн дулх дехкар. Района Сийлен доска тІа дІаязьяьй колхоз.

Оаха газета тІа хоам мабарра, тахан аргІанара оагІув оаха хетаю цу колхоза опыта.

Гектара низ совбувл

ЯЛАТ кхедеча даькъе толам баккхар эгтара хьалха лаьтта леладара культура лакхъярах тийша да. Колхоза агротехнически служба боккха теркам тІабахийтаб ялат дІаде кийчду лаьтта ханнахьен дикен тоадара, йоаггІаш йола предшественникаш йолаш севооборот йиза юкъе йоалаяра, дІадуьш дола фу дикагІдар хилийтара. Колхозе шерра юкъедоаладаьд химически обработка яр, лаьттацара тІоадал ханнахьа соцаяр.

БІаьстан юхье ялаташ дІадувгдола лаьтта гурахьа — августе, сентябре оах, из шаьрдий, тоалий кийчду. Иштта дика пайда эц колхозхоша органическии минеральнии удобренеех. ХІара шера дукхагІа дулл эйба аьхача лаьтта кхо, лаьттанга хьежжа дукхагІа тоcс калийни, фосфорни, азотни удобренеш.

Даим керда дар тоххаш, эм боаккхаш шоай балха юкъекхувл колхозхоша. Цар дика кхетаду шийна Іунал дарга хьежжа мара лаьтто беркат хьа ца лулга. Цудухьа дІадийнача ялата хачнахьа гІулакх дар эгара лоархІамегІчох лоархІ. ДІадахача шерашка гучадаьннад дІадийнача ялата хьалхагІа гІулакх мел ду лаьттанца тІоадал дукхагІа юсилга, оасар кІезигагІа тІадоалилга.

Кхоачамболлаш машинаш ца хиларах, болх дика вІаштІехь ца баккхарах цхьа-шин кІира тІехьа даьккхе дІадувш ниислора хьалха гурахьа дув ялат. Из гІулакх хІанз дІадаьккхад.

Укх шера ахархошта карагІаьннача хьахьокх колхоза хІара гектара хьувкъам лакхбе йиш йолга.

Юкъера лаьрхІача колхозе а кхыча бригадашка а даьккхачул дукхагІа ялат даьккхар Федин Николай Васильевича кулгалдеча № 2 йолча тракторни бригада коллективо. ЦІаккха ца хинна хьувкъам бар из: хІара гектара тІара кІа — 34,5 центнер, мукх — 37,5 центнер, горох — 21,3 центнер, кен — 26,5 центнер.

ХІаьта из ялат ца дойташ ханнахьа чуэцара хьалхxe а специалисташ, производстве хьалха латтараш болаш колхоза правленеи парткомои цхьана белгалйир чакхъяха еза мероприятеш. ХІара комбайнера, ялат чуэцача дакъа мел лоапачоа дІадовзийтар шошоай декхараш.

Болх вІаштІехьбаккхар

ДЕРРИГАЧА балхий хьалхе белгалъяь мероприятеш я. Уж оттаю колхоза правленеи парткомои керттера специалисташ, производственни участкай кулгалхой, хьалха латта колхозхой юкъе а болаш. Цу гІулакхо торо хулийт дувцаш дар масса а оагІорахьара тахка. ХІаьта могаяь чакхъяккха езача мероприятена бехктокхаме вар белгалбу. Правлене пунгара дизза хьадех цу гІулакхах хьахила дезар.

Гаьна ца доалийташ каст-каста хьож колхозе белгалъяь мероприятеш мишта кхоачашъю. Цу гІулакха юкъе доккха дакъа лоац тІахьожама халкъа комитета членаша, производственни участкаша беча балха тІахьожам лоаттабара вІашагІъеххача группаша.

Ахархой, хьайбаш леладераш каст-каста вІашагІбеттаду колхоза специалисташца. Цу собранешка дувц хьалхашка латтача декхарех, уж кхоачашдара наькъаш белгалдоах, ниислуш дола кхоачамбоацараш гаьна ца доалийташ сихагІа дІадахара кхоачашъянза яргІоаца мероприятеш чакхйоах. ТІаккха шоайла дІахьа эша гІо-новкъостал ду. Уж сацна йолча собранех дика пайда боал, хІана аьлча, специалисташтеи колхозхоштеи юкъе айхха бувзам лоаттабендаь.

ХІара производственни участке шийн зІамига штабаш я тІахьожама халкъа комитета. Цу группаша хадданза болх бу, производстве новкъарле ераш гучадоах, эшар фуд хьож. Шоай белхах хьахиннар гаьна ца доаккхаш правленега, парткомага дІахойт.

Иштта вІаштІехьбаьккхача балхо торо хулийт боккхача боахама ниiса доал де. ДІахо йодача хана къахьегамхой декхараш кхоачашдара уйла тІа а ерзаеш юрта боахама продукташ дукхагІа яхара социалистически яхь шерагІа йоаржае.

Социалистически яхьа низ

БОАХАМА карагІдувла дика гІулакхаш колхозхоша лелаеча социалистически яхьах хьадоала беркат да. Из колхове моттийта лелаеш яц. Цо гучаьяхар дІадахача шера гурахьа дув ялат чуэцача хана хьинар долча комбайнерий керда цІераш.

Хьалха кхыча боахамашкара яьхача комбайнаша новкъостал дора колхозхошта. Цхьабакъда, колхоза механизатораша деррига балхаш чакхдаха лаьрхІар. 13 дийнахь дерригa ялат чуийца баьлар уж.

БІаьстии гурахьен кхашкара балхаш деча хана хІара дийнахь итогаш ю социалистически яхьах хьахинначоа. Котаьннар дІавовзийт газетаца, листовкашца.

Социалистически яхьа итогаш еш вІашагІъелла лаьрххІа комисси я. Цу комиссе председатель я профсоюза комитета председатель Дубинцева Раиса Владимировна. Комиссе чубоагІа колхоза парткома секретарь Попов Михаил Александрович, колхоза бухгалтере болхло Науменко Нина Ивановна, керттера агроном Кузнецов Николай Афанасьевич. Цу комиссе хІара бетта итогаш ю бригадай, фермай балха. ХІаьта бригадашка, фермашка хІара 5 дийнахь итогаш ю советаша.

Каст-каста бригадашка, фермашка, колхоза кхыча производственни участкашка социалистически яхь мишта лел хьожаш хул коллективаш. Из гІулакх оамал я хиина дІаэттад боахаме. Цо йоккхий торонаш гучайовх дикагІа дар дІа-хьа эца, кхоачамбоацараш белгалдаха, хьайбашкареи лаьттанцареи йоала продукташ алсамъяха торо хулийтаргйола беферваш гучаяха.

Социалистически яхь шерагІа йоаржаяра доккха новкъостал ду бригадашкеи фермашкеи араехецача «Къахьегама листокаша». «Молнеша» гойтава агитаце. Гойтара агитаци лелаяра бехктокхаме ва парткома член Выродов Федор Иванович. Дика вІаштІехьбаьккхаб цо ший болх.

Боккха теркам тІабохийт колхоза парткомо социалистически яхь а хьалха латтарий опыт а шерагІа йоаржаяра. Хьайбаш леладераша болам дІаболабаьб «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цІи яккхара тІехьа. Массайтт доярка, скотник из цІи лелаеш ва.

ДІадоладеннад пятилетка диъла гІа, къоастамбу шу. ХІара доярка, жа Іуно, коа тІара оалхазараш леладечо социалистически декхараш тІаийцад. Типографе кийчъяьча бланкаш тІа дІаяздаь да уж. Цу тІа белгалдаьд хьанца яхь лелаеш ва жа Іу, доярка, кхьвар.

Производстве хьалха латтар колхоза Сийлен доска тІа воаккхаь цун сийна центральни усальбе байракх хьалъийю.

Хьайбай фермашка, бригадашка каст-каста ух районни культура цІен агитбригада.

Колхоза шийн дика клуб я. Укх деношка хиннача колхоза комсомольций собране шоай агитбригада вІашагІйолла лаьрхІад комсомольцаша.

Колхозе беча массово-политически балхо доккха новкъостал ду халкъа боахама планаш кхоачашъяра. Политинформаторий, агитаторий йоккхача группо хадданза дІайовзийт партеи правительстваи решенеш, дІахо йодача хана де лерхІараш.

Дика вІаштІехьдаьккхад хьайбаш леладерашта экономически знанеш дІайовзийтилга.

Къахьегамцара безам совбоах

КЪАХЬЕГАМЦАРА наьха безам совбаккхара боккхача лоархІаме да материальнии моральнии стимулировани елга.

Колхозхоша деш дола балхаш хала, чоалхане хиларга хьежжа вІаштІехьъяьхай балхацара безам совбаккхара мероприятеш.

Масала, хьаэцаргба вай механизатораш. ДІадахача шера ялат чуэцаш лаьрххІа оттаяь график яр комбайнерий.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ ДОГ ТИЙША Я, ВАЙ СИЙЛАХЬЧА КОЛХОЗНИ АХАРХОША, СОВХОЗИЙ БОЛХЛОША, ЮРТА БОАХАМА СПЕЦИАЛИСТАША КАРАГІДАЬННА ТОЛАМАШ ЧІОАГІДЕРГДОЛГАХ А 1974 ШЕРА ДИКА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРЦА, ЮРТБОАХАМА ПРОДУКЦИ ДУКХАГІА ЯККХАРЦЕИ КИЙЧЪЯРЦЕИ ДАЬХЕ ГІАДЪЮГАРГЙОЛГАХ А...

(Партега советски халкъага КПСС ЦК даьча Кхайкарал тІара).

Ялат дукхагІа аьрда хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цІе вымпели пхийтта сом ахчеи дала оттадаьдар.

Цул совгІа колхоза правленеи парткомои цхьана лаьрхІар колхозе конкурс кхайкае. Из гІулакх боккъала дика хиннад. Кхыча боахамашка юкъедоаладача бакъахьа да из. Цо бокъонца наьха уйла тІаерзайир балха. Кхы а чІоагІагІа лотабелар социалистически яхьа сийг. Кхьмеття ялат чуэцача дакъа лоацача наьха теркам а тІаозар цу гІулакхо. Итогаш еш теркалдера гекташ, ялат аьдадал совгІа баь болх цІена хилар, лакха-лоха хьаккхар, чаца фийг ца битар.

Конкурсах оттадаь хьалаш дизза кхоачашдеш хьалхара моттиг яьккхар комбайнера коммуниста Чекачев Ивана.

Цу бригада фийг бола ялат 28 центнер, хІаьта кІа 34,2 центнер чудера.

Иштта къахьегамцара безам совбаккхара боккха лоархІам болаш да жа Іуй, хьайбаш леладерий халача балхашта моральнии материальнии стимулировани елга. Шурий фермашка доярка яьккхача хІара килограмма учет лелаю. Дояркай балха хІара итт дийнахь итогаш еш преми яла езар белгалвоаккх.

ДІадахад пятилетка кхоалагІа, хоадамбу шу. ХІанз еррига бригадай, фермай итогаш еш я колхоза бухгалтери. Цига кийча долчох пайда ийцар оаха ер материал язъеш.

Жа леладеча бригадашта юкъе лаьттача социалистически яхьа итогаш гуш я. Боккха толам баьккхаб Шайхаев Сайдале жа Іуи бригада. АвансагІа хІара бетта 230 сом лоархІаш ахча дІанийцад цун бригада членаша. ХІара сома цхьа килограмм лоархІаш кІа дала а хІаьта цул совгІа премиальни 800 сом дала а оттадаьд.

Моральнии материальнии безам совбаккхара колхозе юкъейоалаьча мероприятеша керда толамаш дахара наьха хьинар айду.

ДІадаха юрта боахама шу деррига доакъошкара хьоккхамаш дика долаш чакхдаьккхар колхозхоша, къаьстта растениеводстве. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 28 центнер фийг бола ялат даьккхар. Цо торо хилийтар хьайбай боахама тешаме доакъара база кийчъе. Паччахьалкхенга планал дукхха дукхагІа леххачул тІехьагІа а концентраташта цорт та ялат долаш да хІанз боахаме. ХІаьта иштта 5 эзар совгІа тонн маькха, кІина, кена ча ІалашдаьІ. Иштта пайда бир колхоза хьайбай боахамо а.

Рузкъа дебадераш нах ба

КЪАХЬЕГАМЦАРА уйла творчески йолаш, керададараш производстваиа юкъекхувлаш болх берий хьоккхамаш лакхагІа да. Из хьал массайолча участкашка хилийтара тІаберзабаь ба колхоза правленеи парткомои бу болх.

МоллагІча моттиге а эгара хьалха къахьегама дисциплина тоае еза. ТІаккха мара могаргдац коллектива шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашде.

Боахама участкашка лаьрххІа вІашагІъехка кулгалдарэ советаш я. Царех хІара совета керте участка кулгалхо ва. Тракторни бригадай хьайбай, коа тІара оалхазараш хьаккхарчи лелаеча фермай советашта юкъе чубоагІа колхоза, участкай специалисташ, производстве хьалха латтараш. Советаша торо хулийт колхоза вахаре дакъа доацараш дукхагІа хилийта.

ХІара совето каст-каста дув шоай участка балхаца дуьзаденна гІулакхаш, преми яла езар белгалву, гІалат даьннар бехктокхаме оза еррига бригада вІашагІтехе. ТІаккха шоаш дийца гІулакх тІадола протокол колхоза правлене дІадохьийт.

Соахка ялат чуэцаш № 2 йолча бригада совето колхозе кхайкаьча конкурсе итогаш еш ший решени йир. Масала, комбайнера Булавинов Иван Петровича кхойтта дийнахьа 231 гектар хьоккхаш 6457 центнер ялат аьрдадар. ХІаьта Коротин Василий Ильича хьоккхамаш лохагІа дар. Ший комбайнаца 188 гектар хьоккхаш 5424 центнер мара аьрдаяцар цо. Цхьабакъда, бригада совето тахка а техка хоадам бир Булавинова шоллагІа моттиг яла, хІана аьлча цо чаца фийгаш дуташ хиннад.

Из конкурс а механизаторашта юкъе яьржа яхь а дІаяхьара доккха новкъостал дир советаша.

Советий еррига торонаш я инициатива хила. Шоай гІулакхаш бакъахьа долча тайпара леладе советашта бокъо яларо чІоагІъяьй къахьегама дисциплина, айдаьд наьха хьинар. Царна хов шоаш хьадаьр шоай коллектива сий, цун толам болга.

Резерваш гучаяхара, ялат кхедеча а хьайбай боахаме а технически прогресс яра керттера бараш специалисташ, участкашта кулгалдераш ба. Цудухьа боккхача лоархІаме да, специалисташ производственни участкашка боагІ-боагІача дІанийсбар.

Дика гІулакх а хиина дІаэттад колхозе хІара шу мел долалуча хана колхоза правленеи парткомой цхьана еча заседане кадрашка хьожилга. Иштта ер шу дІадолалуш хьалхарча деношка лаьрххІа цу дешага хьожаш хилар колхозе. Цхьайолча участкашка ледарлонаш гучаялараx массеx кулгалхо хийцар.

Массе хана ледара лоархІаш яр хьайбай боахама халача балхашта механизаци яра участок. Из цхьан кога тІа даккха лаьрхІар. Специальностах механик вола № 1 йолча тракторни бригада бригадир коммунист Чеботарев Владимир Александрович халача балхашта механизаци яра механикал хьожаваьв. ХІанзле холуш дика хиннад цига хувцамаш. Боккха ба колхоза хьайбай боахам: зІамига а доккха а 3200 бежан, ялх эзар совгІа устагІа, кхо эзар совгІа хьакха, бархІ эзар коа тІара оалхазар. Уж хьайбаш леладеча помещенешка кхо арадоаккхилга, доакъар дуллилга, хий моладар механизмашца ду.

Бригадашка, фермашка хІара шера дукхагІа хул техника. Цу техникаца болх бераш лакха квалификаци йола, чоалхане дешаш ханнахьеи сихеи къоастаде ховш бола специалисташ хила беза. Уж дешаш да колхоза правленеи парткомои шоаш хІара дийнахь беча балха ларде лувцараш.

Балхах дика кхеташ бола нах кулгалде уттабара чІоагІа йоакхо ю колхоза правлене. Масала, дуккхача шерашка резервех боагІача тайпара бизза пайда ца эцаш хьадоагІар жа леладара дакъа. Баьхьан малагІа дар? Къахьегама дисциплина лоха хилар, хІаваар бехктокхаме хургволаш шешийна доагІар къаьгта белгалдаь дІа ца далар. Ферма балхацара кхоачамбоацараш хьагуча а даьха уж ниисдалара бахьанаш техкар колхоза тІахьожама халкъа комитетои парткомои.

Фермана кулгалле хьожавир къона специалист, хьайбай боахаме болх беше а юрта боахама институт чакхъяьккха зоотехник Чернозубов Александр Петрович.

ДІадаха юрта боахама шу пайда луш чакхдаьккхад жа леладераша. Чернозубов керте эттача шин шера дикка тоаденнад жа леладерий гІулакхаш. ДукхагІа да хІара 100 жийна тІехьара кхеду Іоахарий — 109, хІаьта тха 200—300 грамм дукхагІа доакх. Нагахьа санна цхьан устагІан тІера лаьккхача тхан физически дозал 5 килограмм хилча, зачетни дозал 7,3—7,4 килограмм я. Цо хьахьокх йоаккхаш йола продукци дика хилийтара жа леладераша шоаш кхо ца беш къахьегилга.

ДІадахача шерий практико хьахьекхад специалист керте латтача участке гІулакхаш дукха дикагІа лелнга. Ялат кхедеча № 1 йолча бригада кулгалде хьожаваьв агроном волаш, болх дика вІаштІехьбаккха ховш вола коммунист Пузенко Михаил Ананьевич.

Колхоза правленеи парткомои боахама кулгаллеш хадданза терко ю къона специалисташ кхебара. Дукха ха йоацаш механически мастерской заведующе хьожаваьв юртбоахама техникум яьккха къона специалист Пуляев Виктор Александрович. Мастерской механик-контролер волаш хьахьекхар цо ше цу балхах лоархІавергволга. Дика вІаштІехьлаьккхад къонача кулгалхочо хІанз техникана ремонт елга.

Іан замалахь баьцадаараш леладерашца агротехнически занятеш чакхъяьхай. Серноводски юртбоахама училище биъ бетта механизаторий дешар деша 10 саг вахийтав колхозера.

Шерра дІахьош я экономически дешара занятеш хьайбаш леладерашца а. Колхоза зоотехникаша, ветеринарии лораша дІадовзийт Іилманна карагІдуваларш, помещенешка санитарно-гигиенически бокъонаш телхаерах хула зе, хьайбашта мишта Іуналде деза хьех.

Декхараши перспективаши

Партега, советски халкъага КПСС Центральни Комитета даь Кхайкарали 1974 шера лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ дукхагІа йоахилген кийчъелгеи алсамдаккхара юрта боахама къахьегамхоша лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баь соцами къоабал а беш колхозхой оарцагІъбаьннаб пятилетка диъла гІа, къоастамбеш дола шу беркате хилийтара.

ХІара гектара хьувкъам лакхбеш укх шера план 7920 тонн йолча 8572 тонн ялат даккха лерхІ колхозхоша. Уж декхараш толамца кхоачашдара шерра къовсам боаржабаьб укхаза соахка гурахьа денз.

Еррига аре къайлаяьккха, ахархочун бІарг хьесташ кІай лоа ул. Цхьабакъда, цхьадолча кхашка Іаьржа кІаьдаш да. Из лаьттанна бола кхоачам ба. ХІара дийнахь борхІ агрегат арайоал колхоза фермашкара кхо кхашка дІаоза.

БІаьсти культураш дІаювогІйола 420 гектар хьаьнъеш 12 эзар тонн кхо дилла лерхІ механизатораша. ХІанзле аханел совгІа кхашка дІаэзай органически удобренеш.

Цхьатарра хьатІадаьнна, дикача хьалаш тІа долаш лай кІал дахад 2960 гектара тІа гурахьа дийна ялат. Минеральни удобренеш товсаш цуьна подкормка еш ба. Долачча хІаман хьалхе йсакхо яьй боахама кулгалхоша. Мел эша минеральни удобренеш я.

Боахаме вІашагІъекхай йоккха опыт йола нах керте в болаш йола баьцадаараш, хьажкІаш кхею звеноші.

Звеньяшта участкаш къоастаеча хана таркалду Іилман лаьда тІа оттаяьча системах севооборот а лелаеш хІара кхай тІа тайп-тайпара культураш дІаювлга. ТІаккха кхай тІа ду балхаш предшественникага хьежжа ду. Ерригача звеньяшта къоастаяь дІаеннай участкаш.

Пятилетка къоастамбеча шера соахкарчул дукхагІа хьайбай продуктивность лакхъе лерхІ фермай болхлоша. Укх шера хІара кхоабача Іаттагара 2850 килограмм шура яккха дош деннал цар.

Цу гІулакха дика кийчо яьй. Шоптта Іалашлаьд гІожеи мещеи доакъар. Хьайбаш чулаттача помещенешта ханнахьа ремонт яьй.

Боахама пайдана дола гІулакхаш юкъекхувлар масса ханара гІулакх а хиина дІаэттад колхоза кулгалхошта, специалисташта. Ер шоллагІа шу да укхаза къона хьайбаш чукхоаба, лаьрххІа цу гІулакха долча боахамашка дІа а ца луш. Цхьан шера кхаьба а кхаьбе хайра хІама ца эшаш паччахьалкхенга доххача боарамга кхоачадаь къона хьайбаш доххар хьалха. Цох дукха зе хулар боахама.

Цун уйла а яь колхозе лаьрхІар шоай боахаме къона хьайбаш чулоаттаде. Ши бІаь бежана лаьрхІа откормочни площадка хьалъяьй укхаза.

Экономически уйла еш даь дика гІулакх да из. Цох ахча а хургда, дулх а хургда, йоах специалисташа. ХІанзле гуш да цох хьахиннар. Паччахьалкхенга доххача боарамга — 350 килограммчага — дІаккхоачадаьча къонача бежана хІара килограммах 1 соми 69 кепиги хул.

Хьайбаш чукхаба болабеннача хьалхарча шера, цу гІулакха опыт йоацача боахамо 350 килограммага дІаккхоачадаь мара доацаш 200 бежан дехкар. ХІанз 400 килограммага ца кхоачадича доххац. ХІана аьлча, дийна долаш эзача из дозал долаш долча бежана хІара килограммах лучох 50 процент кхы а тІаккхет. Нагахьа санна хьалха дІаденнача 200 бежанах 6 эзар сом хиннадале 400 килограмм йолаш дехкача 110 бежанах 7 эзар сом хилар боахама.

Хадданза хьалха латтачарна карагІдаьннараш юкъекхувл колхоза специалисташа. Масала, хІанзалца кой доІар. Опыт дІа-хьа эца Волгаре база хиннача тІехьагІа цхьан Іулацара кой ца доІаш дитар. Цар ханарча кхыдарий дозал 30—35 килограмм яле ца доІаш дитараш 40—45 килограмм дозал долаш дар. ХІаьта цул совгІа цар тІара дукхагІа доал тха, хІаьта из дикагІа а хул. Из гІулакх дІахо доаржаде лерхІ колхозхоша. Укх шера ца йоІаш йитай сиргІилгаш а. Ши шуи ах шуи даьлча цар дозал 450—460 килограмм хургья.

Пятилетка чакхйолаш коа тІара оалхазараш 12 эзарнега, хьайбаш 3,5 эзарнега, хьакхарч 5 эзарнега жа 12 эзарнега дІакхоачаде дехкар тІаийцад колхозо. Царгара хьайовла продукташ дарегІа а хургйолаш уж кхаба доакъар деза. Цудухьа доакъар дукхагІа а дикагІа а хилийтара хІанзае а уйла ю колхоза правленеи парткомои. Доакъара база чІоагІъяра культурни даьгІенаш дукхагІа хилийта лерхІ боахаме. Гурахьа кховзтхъа гектара тІа мошача конвейера лаьрхІа эяь тайп-тайпара баьцаш дІайийнай. Мел эша хий деттаргдолаш турбаш яхкай. Цу даьгІенех бІаьсти пайда эцаргба колхозо.

Цо дика кхоачам бергба дегІадахача хьайбай боахама. Ер пятилетка чакхъялале кхы а 100 гектар культурни даьгІенаш хьае лерхІ укхаза.

Шерра шера хьалъуьт еттача кирпишках яь производственни гІишлош. Массехк шу хьалха станицана 45 километр гаьнача Алхазово яхача моттиге вІашха йилла ши кирпишк яцар, цига жа леладе доладеча хана. ХІанз еттача кирпишкех хьалъяь йІайха кошараш я.

ГІишлой бІарча комплекс хьалйоланьй хьакхий ферме. Укх шера бІаьсти йоалаш дахкъярьян цхьа бІаь нана хьакхан цар хурскаштеи лаьрхІа свинарник. Цига халача балхашта механизаци ерга.

Наьха хьал-торо тоаяр

Колхоза правленеи парткомои хадданза беш бола болх тІаберзаба ба партеи правительстваи лоархІамерча документаш тІа белгал мадаккхара, юрта боахама продукташ дукхагІа яхарца Даьхен рузкъа дебадара, цуна цхьана колхозхой вахара хьалаш аттача дахара.

Иштта ала мегаргдале, колхозхой болх ах промышленни ларда тІа ба. Колхоз йІаьхегІа ме хул, колхозхой а бІаьхегІа хул. Укх шера колхозхошта доагІар дІаденначул тІехьагІа, массадолчох дІадахар дІадаьлча колхоза счета тІа 800 эзар сом дисад.

ТІеххьарча шерашка лакхденнад механизаторий, хьайбаш леладерий алапеш: 250—300 сом хул бетта. Дика бах колхозхой. Станицана 45—50 километр гаьна ядача участкашкарча жа Іуй цІенойшка телевизораш, радиоприемникаш, холодильникаш я аьлча кхоачам ба. Дукха ба колхозага гІолла нийнь машинаш шоай доалахьа ераш. Иштта беркате къахьегаш хоза бах тахан ЦІеча Эскара цІерагІча сунженски колхоза къахьегамхой.

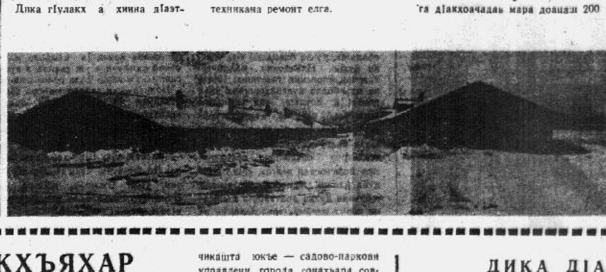
Пятилетка диъалагІча, къоастамбеча шера КПСС ЦК партеген халкъагеи даь Кхайкарали Ерригсоюзни социалистически яхь дІахо яхьара бола партеи правительстваи соцами хьал а лоацаш, шоаш тІаийца доккхий декхараш толамца кхоачашдергхиларах бІубенна ба колхозхой, боахама специалисташ.

Р. ДУБИНЦЕВА,
колхоза керттера зоотехник.

Т. АРЧАКОВ,
«Сердало» газета спецкор.

Керда хьалъеш я нана хьакхарчашта лаьрхІа корпусаш. Аьрдехьарча сурта тІара цаІ хьалхарча квартале эксплуатаце дІалургья.

Даим хьалха латташ хьайоагІа юкъерча сурта тІара доярка Игнат Мария. Соахка хІара «хоабача Іаттагара 3600 килограмм совгІа шура яьккхай.

Дика гІулакхаш карагІдувл колхоза хьайбай продуктивность лакхъеча Саламатина Надяна. Из аьрдехьарча сурта тІа я.

Т. АРЧАКОВА сургаш.

БЫТОВОЙ ОТХОДАШ ЧАКХЪЯХАР

Нувхаши бытовой отходаши гулъяреи дІаяхареи проблема латт хІара йоккхача города хьалхашка. Из бе-беча тайпара къоастае йиш йолаш я. Масала, Ленинграде цу гІулакха хьалъе лаьрхІад пневмотранспортни система. Нувхаши бытовой отходаши нах чуІеча зданешкара духхьал городал арахьа ядача уж чакхйоахача заводашка дІаккхухьийтаргья. Цу тайпарча цхьан завода-санитара балха хьакъехьа дувц цун директора Игорь Матвеева.

Тха завод, е цунах кхыча тайпара мдаллара, бытовой отходаш механизированни чакхйоаха предприяти диъ шу хьалхагІа хьалъяьй Ленинграде йистте. Цо шийна дІатІанийцад города диълагІа дакъа цІена лоаттадара йоакхо елга — шера цун кІоаргача бункерашка чуйоассаю 400 эзар тонн нувхаш.

Цу тайпара предприяти хьалъяро миллионаш сомашца лоархІаш бола дукха мах болаш дола «нувхаш дІаккхухьилга» массехказза кІезигдаь Іийнадац, нувхаш городе йоассаяра проблема къоастаяь Іийнадац. Цхьаннена а ца эшаши массанена а новкъарле еши йолча бытовой отходех хІара шера кхо эзар тонн гаргга металли 80 эзар тонн органически удобренеши хьаю заводо.

Нувхаш чакхъяхара процесс ше чоалхане йоацаш дукха мах ба хийта ца безаши я. Заводе хьачукхаьча еррига отходаш эгара хьалха хьахорж, аьшка хІамаш низ болча электромагниташа хьакъестаю. Отходий вож юхедиса дакъа дробилка чу дода. Цу чу лайса, хержа, аьта отходаш боккхача кхаь берда чу чутоас. Цу чу чухец хийи фои. Вож юхе мел биса болх микроорганизмаша беш ба. Берда чура температура 70 градусага кхаччаца цар шоаш лакхъю, шоаш «хоам бу» цар биотермически процесс чакхъяларахи компост кийчъяларахи.

Хало тІаккхачац продукци маьхала яккхара а. Массазарча заказчикашта юкъе — садово-парковни управлени, города гонахьара совхозаш. Завода территорена гоннахьа дІаьхха хьахиннад парникий мугІараш. Из довлахол цхьа бахьан доацаш хиннадац — заводо йІовхали удобренеши тел царна.

Завода кхойтта конвейерни линe тІа болх беш вертигаш а 42 саг ва. Механизмаштеи приборащтеи хьалхашка латт кІай халаташ тІадувхаш бола нах — цІена болх ба цар бар.

(АПН).

ДИКА ДІАДОЛАДАЬР

ИйслагІча пятилетка кхоалагІча, хоадамбеча шера даьха толамаш кхы тІа а совдоахаш къахьег СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически комбината дуккхача цехий коллективаша. Царна юкъе хьалха латтачарех я Чингариев Зайнди Хусейнович керте латтача полиэтилен арахецача цеха коллектив. Январа хьалхарча декада задани 114 процент кхоачаш а яь, планал совгІа цо арахийцай эзараш сомий маьха товарни продукци.

Иштта дика къахьегаш ба укх шера Нирков Валентин Иванович керте латтача фенол арахецача цеха химикаш. Бетта план 106,5 процент кхоачашъеш хьабоагІа уж. ХІанзлехьа задане сргІа цар арахийцад бІаь тонн совгІа фенол.

А. ТЕТЕРЕВА,
Грозненски химически комбината планови отдела начальника заместитель.

«СЕРДАЛО»
3-тІа оагІ. 24 январь, 1974 шу.

ДИКА БОЛАБАЬБ КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

Хlара саго вахаре моллагlа йола лер ют. Обществана пайдане хиларах, парте, халкъа гlулакхашта тешаме хиларах, коммунизма идеалашта мутlахьа хиларах тийша ла сага сий дар. Лоро унахой берзабу, ицхьайолча хана lоажалах хьавакхха йиш яц аьнна хетача хана а: керда чоялхане машинаш, станокаш, хьаю инженер - конструктора, беркате хьувкъам кхебу ялат леладерäша, сийрда, паргlата цlенош хьалду гlишлонхочо.

Хlаьта фу лер ют шийна тlехьа хьехархочо? Фуд цу халача, цунна цхьана эшача, эздийча балха керттердар?

Хала ла цу сахьте цу хаттара жоп дала, хlана аьлча хьехархочун болх ший тайпара, юкъарчал доацаш белгалонаш йолаш ба. Хьехархо — массе а хапара идеологически балха тlемахо ва.

Партен правительствал, вай халкъо сийлахьа а бехктокхаме а декхар тlадиллад хьехархочоа.

Сийлахь - воккхача эрсий хьехархочо К. Д. Ушинске яздаьд: «Кхетам балара говзал белгало йолаш я из массанена йовзаши ховши, хlаьта цхьабараштa атта хеташи хилара — теоретически а практически а сага из кlезигагlа ме йовза аттагlен кхетаеши хет из цунна».

— Хьехархо наьха дегай инженер ва, — иштта аьнна коммунистически партен Советски пачхаьалкхени гlорваьнвача деятела М. И. Калинина. Иштта цо белгалдаьхад хьехархой лакхара дешар дийша, чlоагlа тешаме нах хила безилга...

Шалински района Белгатоевски юкъерча школа эрсийн вайнаьхен мотт а литература а хьехача Темирсултанов Алис Юнусовичь уж дешаш хезадар бархl-нийс шу хьалха ше № I йолча Урус-Мартановски юкъерча школе деша вагlача хана (цу хана ший воша волча вахар из). Эрсий меттен литературан хьехархочо Сотников Иван Алексеевича ший мукъайолча минута сийдолча хьехархочун говзалах дувцаш дукхаза оалар уж дешаш.

Чlоагlа уйла тlаяхийта ладувгlар Алиса шийна дукхавезача хьехархочо Иван Алексеевича дувцачунга... Цун балхачара безам дега йlоахал дешархошка а кхаьчар. Царех вар Алис.

— Айса хьехархо хила боккъонца чlоагlо йича, — дагалувц Алис Юнусовича, — дукха ха йоаккхар аз занятеш чакхъяьнначул тlехьагlа Иван Алексеевичаца. Цо дукха дувцар берех, цар халача оамалех, нийслуча халонех, дlалуш йола материал цар дlакхетайнча, хьаттачунна нийсса жоп дала хайча, ер дуне кхетаде уж болабелча, шоай «со» яхаз цар хьахила доладелча хьехархочоа дега хулача тоамах.

1966 шу, июль бутт. Тlехьашкахьа йисай выпускной экзаменаш, къасташ яь хинна бал, хьехархоша даь хьехамаш. Алис тlатеlIа Нохч - Гlалгlай пачхаьалкхен педагогически институте деша отта экзаменашка кийчлуш ва. Раьза ба цунна дан ханей. Къаьстта да. Вешта Ювназ цхьан хана ше ма хиннавий хьехархо.

Ткъаь иттлагlча шерашка дар из. Цу хана бlаь гlалгlачоаи нохчечоаи юкъе хаьла яздей дешей ховш цхьа саг мара хиннавац. Пхийтта шера хилар Ювназ Белгатой - Юртей Кердача Атагlей бераштa дешар lомалеш. Гlадваха ва из хlанз, эlамагlволча воlо ший даь лерагlа ваха соцам баь.

Хьатlаэттаб август — деша дlаотташ экзаменаш дlалу ха. Цхьан моттига виъ волаш ба деша ловш каьхата дlаденнараш. Ишттача конкурсах чакхвала вешта атта гlулакх дацар.

Ерригa экзаменаш толамца дlа а енна Нохч - Гlалгlай пачхьалкхен педагогически институте филологически факультета национальни отделене студент хилаз Алис. Ший дагалаьттача наькъа тlа хьалхара ког, хьалхара толам баьккхар цо.

Мишта доал а ца ховш чакхдаьлар Алиса дег чу цlаккха йицлургйоаца лер йита, дуккхача хlаманна кхетам бенна студенчески вахара пхи шу.

1971 шера институт чакх а яьккха ший Белгатой - Юрта цlавоагlа Алис. Безаме тlаэц къона хьехархо белгатойцаша педколлективо.

Цунна дагалаьттар кхоачашхилар. Хlанз Алис Юнусович дипломированни хьехархо ва. Нохчийн эрсийн мотт lомабеш ва из юртахой бераштa.

Теоретически кийчо дика яле а, хьехархочун говзал ца тоъаш моттиташ нийслора юххьанца. Цхьабакъда мичча хана а цунна гlо де кийча бар опытни хьехархой М. Д. Ахмаев, А. М. Манкиев, иштта кхыбараш.

Хlара урок боккъонца кийчъю Алис Юнусовича. Цудухьа из берий теркам тlаозаш а дика чулоацам болаш а хул. Цо геттара дукха литература деш, ший коллегай опыт lомаю. Ший доалахьа, цахаддаш кердача методически литератураца эргайоахаш. дика библиотека я цун.

Ший хана гlорваьнача славянски педагого Ян Амос Каменьске яздаьд:...«Цхьанне кхывар lомаве йиш яц, ше кlезига ховш хилча. Шийна ховчоа тlа хlама ца кхийтта е ца lомадаь ди, е сахьат «ираз доацаш» лархlа деза».

Алис Юнусовича дика теркал ду цу дешай маlан. Балхара хlара ди гlулакхех диза дале а Алис Юнусовича ха корайоагlа ше вlашагlъеллача эрсий меттен литературан кружока болх дlабахьа. Цига бераштa довз дешара программа тlа лаьрхlа доацар, учебникаш тlа корадоагlаргдоацар. Боккхача безамца lомаю кружока доакъашхоша А. Блока, Ш. Петефи вахари творчествои, А. Мамакаева философски лирика, Н. Сергеева «Малха тlара цle кlаьдарч» яха поэма.

Алис Юнусович члхлагlча класса кулгалхо ва, ерригача школе эггара толашагlа класс лоархl из. Каст-каста ду цо цига атеистически, эстетически дешаех къамаьлаш, пионерех - турпалех лаьца дувц.

Классе меттел ерригача школе сийдеш ба дикеи тlехлекеи дешаш бола цун классера Д. Сулаева, С. Магомадова, Я. Чукаева, З. Магомадова, иштта дуккха кхыбола дешархой.

Хlаьта фуд-теш хьехархочун балха керттердар? Сенца биста йиш я из болх? Сона хетачох, берех боккъонца бола нах хиларца, царна вахаре моттиг а корая вай Даьхен рузкъа дебадара хьаьнала къахьегаш уж хиларца. Тlаккха дешархошта массе хана дага латт школера хьехархой, царна тара хила, нийсле гlерташ хул уж.

Алис Юнусович къона хьехархо ва. Хlанза мара воланеннавац из просвещене хьаькъала. дешара фу дlаде. Маца лурда цар эlыргаш? Пхи шу е ворхl шу даьлча? Белгалла ала йиш яц, бакъда беркате эlыргаш тохаргда. Из вlалла а шеко йоацаш да, хlана аьлча къонача хьехархочо дика дlаболабаьб ший къахьегама никъ.

...Ах бийса я. Ерригa юрт кlоарггача набарах йоалл. Цхьабакъда, ханахьа йовц Алис Юнусовича цlагlара серл. Из кхоана хургйолча урокашта кийчо еш ва.

А. БАРЗАНУКАЕВ,
«Знамя коммунизма» редакце болхло.

СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆

БАСКЕТБОЛ

Чакхъяьннай РСФСР педагогически училищашта юкъе баскетболах хьалхара моттиг яккхара яхьаш. Яхьашка дакъа лоацаш яр Дагестански, Калмыцки, Нохч-Гlалгlай автономни республикашкара, Астрахански, Волгоградски, Калинински, Ивановски областашкарча педагогически училищай маlача наьхен кхалнаьхен баскетболистий командаш.

Маlача наьха командашта юкъе хьалхара моттиг яккхара финале лайзар Ивановски областерчен Нохч - Гlалгlай республикерчен педагогически училищай командаш. Счет 80:56 а йолаш цу матче котало а, хlаьта цунца цхьана яхьашка хьалхара моттиг а вай республика педагогически училища баскетболисташа яьккхар. Шоллагlа моттиг ивановкхар, кхоалагlъяр—Дагестанерча баскетболисташка.

Кхалнаьха командашта юкъе хиннача яхьашка финале ловза боккъо Калмыцки Дагестански республикай баскетболисткаша яьккхар. Цу шин командашта юкъе хиннача яхье йоккхача совленца котало Калмыкерча баскетболисткаша яьккхар.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЭСТЕТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЛУШ

Идейно - политически болх тоабарах дола КПСС Нохч-Гlалгlай обкома X -ча пленума соцамаш кхоачаш а деш, наха коммунистически кхетам балара балха пайданегlа йола формаши наькъаши лех Старопромысловски районерча № 9 йолча библиотека болхлоша.

Коммунистически мировоззрени чlоагlъяра, культура дегlайзалъяра геттара лоархlаме ба наха эстетически кхетам балара болх. Массе а оагlорахьара кхетам болаш саг хьалкхевар чоалхане гlулакх да.

Тайп-тайпара ба цу библиотека книжкаш дешараш. Царна юкъе ба дешархой, производстве болх бераш гlулакхера нах, студенташ, пенсионераш. Цунга хьежжа лелабу царцара болх. Книжкаш дешараш хозадар, дикадар кхетаде lомабу. Къаьст-къаьста къамаьлаш, искусствах яздаьча книжкай обзораш, хоза кийчъяь книжкай выставкаш, юххера а духхьал библиотека чухьара сибат — из деррига эстетически кхетам лакхбара гlо деш да.

Дуккагlбола дешараш бераш хиларах, царца бу болх школаца, даьшца-ноаношца бувзам болаш хила беза. Хlаьта из бувзам № 55 йолча школаца библиотека болаш а ба.

Шин лостамах лелабу библиотекан школан къоначa тlехьенна коммунистически кхетам балара болх: цаl — Ленински хьисапе баха, деша, lомабар: шоллагlбар — вай мехка турпалера гlулакхаш дlадовзийтар.

Хlара шинардийнахь библиотека болхлоша чакхйоах вай Даьхенцара, нахацара, lаламцара берий безам совбаккхара йолз беседаш, читкаш.

«Хозачун дунен тlа». «Вайцига хьоашалгlа фаьлг ба» яхаш лар цу хьакъехьа читальни зала заведующе Мальсагова Радимхана даь къамаьлаш. Цига цо дийцар художникех - иллюстраторех Рачевах, Конашевичах, Билибинах, иштта кхычарех.

Йоккхагlча классашца бу болх чоалханегlа ба. Шоай ханага хьежжа царна довзийт общественно - политически литература, къаьстта дешара планаш увттаю, масала, — «Цхьан барттайнача дезале», «Уж Даьхе бахьан долаш лийтаб», иштта кхыяраш. Вай мехка а доазол дехьа а хула хувцамаш довзийт дешархошта. Беседаш, литература обзораш, выставкаш ю, литературни сайренаш, диспуташ чакхйоах.

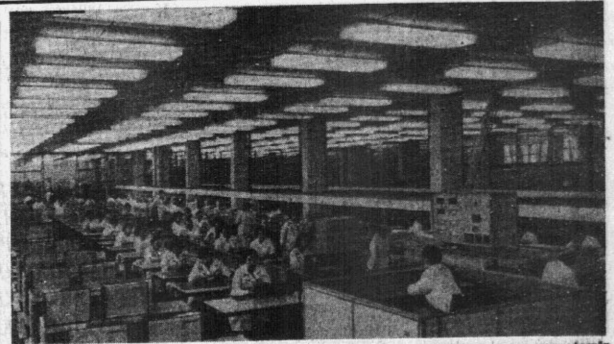
Библиотека берригача болхлоша дика кийчъяь чакхъяьккхар дукха ха йоацаш «Музыка — Ленина вахаре» яха литературни сайре. Ульяновгlар дезал музыка мел дукха езаш хиннаб дийцар цига. Ильича эггара дукхагlа езаш хиннача произведенешка ладийгlар гулбеннараша. Чlоагlа теркам тlабахийта ладийгlар цар Н. К. Крупскаяс «В. И. Ленинах дагалаьцар» Ленина иллешца хиннача безамахи яздаьча книжка тlара библиотекара дийцача доакъошка.

Каст-каста чакхйоах библиотеке художникий, йоазонхой, артистий вахарах, творчествах лаьца диспуташ. Дешарий теркам тlаозаш яр школе чакхъяьнна Лермонтовах йола беседа. Дика ховш да, Лемронтов сийлахь-воккха поэт хиннилга, бакъда, кlезига ба Лермонтов художник а хиннилга ховраш.

Дешархошта баха, вахар довза, эстетически кхетам лакхбе гlо деш я библиотекера книжкай выставкаш. Царна юкъе я «КПСС XXIV съезда соцамаш — вахаре», «Искусство йоацаш боккъонца дола вахар дац», «Вай воай, вай керда вахар хьалдергда», «Сага нравственни вахар», кхыяраш.

Хlанз библиотека коллектив «ТlатеlIача къахьегама ритмаш», яхача къахьегама поэзена хетаьча сайренга кийчлуш я.

Я. РОЗИНА.

А. С. Попова цlерагйола Рижски радиозавод — «Радиотехника» яхача производственно-технически объединене керттера предприяти. Завода коллективо хадданза эргайоахаш тоаю вай мехкен доазол дехьен дика йовзаш йола ший продукци. Предприяте арахийца хlамаш дуккхазза хьокха увттаьй вай мехкарчен доазол дехьарчен выставкашка.

Производство шеръеш йоалл завод. Хlанз хила мел йоагlача хlамашца кийчъячa кердача корпуса чу я цун электрофонийи транзисторни радиоприемникийн цех.

СУРТА ТlА: электрофонаш вlашагlъехка керда цех.

В. БУДАНЕИ,
В. ФИЛАТОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КУБЕРА ХОАМАШ

lИЛМАХОША ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГlУЛАКХАШ

lилман техникан тайп-тайпарча доакъошка цхьана тохкамаш ду кубински советски специалисташа. lилман буззамаш деладу эггара хьалхарча арглаьна геологе, метеорологе, картографе даькъе. Дуккхача балхий хlанзле а лаккха мах баьб шинна а мехка lилман общественносто. Монументальни «Куба атлас» оттадарах кубински советски lилмахой коллективана СССР Пачхаьалкхен преми еннай. 1974—1975 шераштa керда соглашени яьй гонахьара среда лорадара проблемаш цхьана кийчъяра. Масала, Крымерча Никитски ботанически беша а Гаванерча Ботанически центра а lилман болхлоша цхьана дуккха тохкамаш деррига тlаювлача хlамаштен баьцаштен селекци яра. Царех хьахиннараш боккхача лоархlаме хургда лаьтта эрозех лорадеш дола хьун оасаш дlадоclара.

■

ГАВАНЕРА РЕВОЛЮЦЕ МУЗЕЙ

Кубе революци котъяьнна 15 шу дизар деадеш хиннача деношка Гаване хьайийллар Революце Музей. Из я президентски двореца къаьнарча здане чу. Цун экспозицена юкъе я испански колонизаторaштен американски империалисташтен духьала кубински халкъо лоаттабаьча къовсама тlема реликвеш. 1956 шера декабре Фидель Кастро керте лаьтта кубински революционерий группа «Гранма» яхача яхтаца Мексикера Кубе дехьа яьннай. Дукха ха йоацаш Альмендарес яхача хи тlа гlолла докашка кхаччалца цикъ бир легендарни яхто, торпедни катераш улув а даьха чlоагlа деш сий а долаш. Ремонт яь яьнначул тlехьагlа Революце Музее кхы хьайоастарг а йоацаш якорь тоссаргья цо.

■

ЦlАККХА ЦА ДАЬХАЧА ТАЙПАРА ДУКХА ДАЬХАД ЧКЪАЬРИЙ

Куба чкъаьрий доахараша соахка эггара дукхагlа даьхар чкъаьрий — 150.000 тонн. Промышленни хьисапе чкъаьрий доахилга халкъа lаьдал латтача шерашка дlалоладаьд Кубе. Советски Союза новкъосталца хlанзарча техникаца а кемашца а кийчдаь къаман промыслови флот Латински Америке доккхагlчарех цаl да. Чкъаьрий дахара дешашта йолча кубински института (экономика цу даькъа доал деш йола объединени) доалахьа я иштта консервни заводаш, портови холодильникаш, lилма тохкама базаш, океански кемашта ремонт ю каботажни кемаш хьадуи верфеш. СССР новкъосталца хьалъяь Гаванера чкъаьрий доаха специализированни порт Латински Америке шийна нийсса кхы цхьаькха йоацаш я.

■

КАМАЬРША ЛАЬТТА

Кубе бананаш кхеяра специализаци еш ба шовзткъе итт совгlа боккха боахам. Цар деррига кхаш 30 эзар гектар совгlа да. Цига хьалкхеду кубински специалисташа кердадаьха, сом хьалха кхачаши тlехдикен хиларца белгалдоалаш дола лакха хьувкъам гела сорташ. Дунен рынке чlоагlа хоатташи экспорта лоархlаме статьяи я кубински бананаш.

(АПН).

ДРВ. Халкъа медицина дуккхача шерашкара опыт ларде а йилла дуккха керда тайпа молхаш кийчъяьй фармацевта Чыонг Тхос (аьрдехьа). Фармакологе цу даькъа юкъе lалаьмате доккха lилман дакъа лацарах медицински lилмай кандидата цlи еннай цунна.

ВИА—ТАСС сурт.

Доазол дехьара

«КОНФУЦЕЦАРА КЪОВСАМ»— «КУЛЬТУРНИ РЕВОЛЮЦЕ» КЕРДА ЮХЬ

Къаьначарна китайски традицега хьежжа «истара шу» дlа а даьнна «цlокъа шу» дlадоладеннад. Из дале а кхыдале а дола шу дlадоладеннача «белгалонагlа» хьалха суеверни китайцашта ховш хиннад из беркате хургда е lалама низо хатараш деш, политически кегараш, кхы тайпа хьаштдоаца хlамаш долаш хургда.

Хlанз Китае е астрологически прогнозех тешараша а, е суевереех вlалла дош ца хетараша а яхац «ираз дола ханаш» йоагlаргья, хlана аьлча Китая экономическии политическии сигала хьалхагlа а санна маоистски морхаш латт. Укх массехк шера вlаштта цхьаннена тlехьа шоллагlъяр йолаш террористически кампанеш чакхйоах мехка, хlанз а геттара лоха ба халкъа вахара боарам, хlаьта дунен халкъашта юкъерча арене дlахо а лелабу великодержавни, даьрагlа йолча антисоветизма никъ. Кхерам, эшам тlалатташ, хаьлла «доал» доацаш бах нах. Мугlарерча китайца, кхыметтел кадрови болхлочоа а хац кхоанарча дено шийна фу дахьаргда, гlулакхаш мишта леларгда, дукхагlча хана шоай малагlа бехк баи шоаш малагlа къипош даьди ца ховш болча эзараш а эзараш а болча наха тlабоссаш бола къиза бала шийна а качбоагlаргбий.

1973 шу чакхдоалаш кхы а дукхагlа чlоагlделар из хьал, хlана аьлча, пекински кулгалхой лакхерча звенос еннача указанегlа, керда бала тlабессаб Китайна — «Конфуций гучавоаккха кампани». Цу ширача китайски философа духьаларча «походо», гучох, маоисташка йиш хулийт «критика» керда талгlи айе, китайски кепайоазоно яздечох, «берригa мохк а чулоацаш», раьза боацарий оаз тоlалояр духьа. Цхьадолча малхбузехьарчен японски газеташа. Пекина цхьаболча кулгалхошкара хьал довза а ловзаш, укх денношка хоам баьб, кердача кампане лерхlар «Линь Бяо гlулакхаш кlоаргагlа хьагучалоахилга», «мехка лакхехьарча органашка революци яра новкъостал делга», «Мао Цзэдуна идеяш мамогта чlоагlъяри шеръяри духьа лоаттабеча къовсаме керда идейни герз а хинна из дlаоттилга» хиларах.

Китайски пропагандистски органаша денна-ден кепаетт «Конфуцена шийна критика ярал совгlа» иштта мехка бокъонца латташ дола гlулакхаш хьахьокхаш йола тезисаш а тlаязъяь хилар бакъдеш йола статьяш. «Лакхе латтача китайски викалий указанегlа дlайолаенна из кампани, — язду, масала, Пекинерча «Асахи» яхача японски газета корреспондента, — исторически хьалашцен Китае хlанз долаш долча бакъдарашцен айхха бувзам а болаш яржаш латт».

Цу тайппара, лакхехьа хьоахаяь акци, бакъдараша хьахьокхачох, Китае хlанз латтача событешца йийза, мехкара деррига хьал, маоистий кулгалдеча звене низаш дlанийсдар теркал а деш кхетаянза яргъяц.

Китайски кепайоазон материалийн радиопередачайи, китайски викалий къамаьлий а выступленей а анализ яро, беженцаша дувцараша, кхыдараша хьахьокх, «культурни революци» йолча хана эггара чlоагlагlа шоаш хьаловзийта дlакерттера негативни гlулакхаш дlахо а чакхдоахаш хилар.

Китайна милитаризаци ярах, мехка чакхдаха доладаь хинна деррига демократически гlулакхаш дlадахарах, Пекин дунен реакцеца барта югаш йола дунен халкъашта юкъера эйпе политика лелаярах маоисташта тlа-тlа чlоагlагlа хул дунен общественностагахьара меттел, китайски халкъа юкъера а духьале.

Белгалдаккха доагlа, цхьан юкъа партийни эскара, паччахьалкхен аппаратура цхьайола юкъмоттигера позицеш дlалувца аьттув боалаш йола КПК лакхерча звенера группировка цхьан ханна цхьаькха декхар — шоаш а лакхехьарча lаьдала керте отта лаьрхlа маоистски кулгалхоех бола шоай моастагlий бохабелга чакхдоаккхаргдолча оагlорахьа «лостае» гlерт арглаьна «идеологически» моллагlа кхыйола массовии кампани а уж хьалха а тувсаш чакхйоахаш йола репрессеш а.

Политически вахара юкъера хьагучадувл из — Китаера бараш «кхотабенначеи цхьоагlо йолчен хьалашка бах» яхаш пекински пропагандо хадданза чlоагlо йой а, — масала, Лю Шао-ци, Чэнь Бода, Ли Фу-чунь, Чэнь И, Ло Жуйцин, Пын Чжэнь-и, юххера а, Линь Бяо санна бола нах юкъера дlакховсарца.

Китае бокъонца доаллачо тоъал чlоагlа дог тешадеш хьахьокх, хадданза еш «чисткаш» яле а, китайски кулгалхоех дикка кара хlама долаш бола дукха нах юкъера бувле а, чурчен арахьарчен политика дешаш дlа-хьа кlалтlадоахе а, lаьдал шоай бе соцадар духьа китайски кулгалхой репрессей керда тур дlайолаянза ца боалаш хилар.

«Культурни революце» лозунгаша, уж хьалха а тувсаш арглаьнара террористически кампани лелае вlаштlехьа доацаш, шоай сий доадаь хиларах Пекино хlанз «Конфуцена критика ю» аьнна дlайолае лаьрхlад из.

Цу гlулакха из харжар, бакъдар аьлча, цхьа бахьан доацаш дац. Гучох, конфуциански идеологеца лоаттабу къовсам хьалха а тесса, оппозиционни элементаш хьагучаяхар духьа китайски общества тайп-тайпара тlоанаш хlанзалцачул дикагlа «ловса» шоай вlаштlехьдаргда аьнна хета хургда маоисташта.

Цу тайпара кампанеш, Китае собранеш еча хана хlаравар ший «къиношта» дехке вала а везаш, мишта чакхъювл ховш хилча, кхетаде хала дац, маоисташ цlаькха а хlара китайца дег чу фу уйла я хьажар духьа «из хьаделла» гlерташ хилар. Нагахьа санна шоашта кхераме ва аьнна хеташ вола моллагlа саг царна кораоагlе, сакхоачадергда цар цун «Конфуце вalадах ва» аьнна.

Уйлаш яйт, дукха ха йоацаш, «Конфуцена критика» яра кампани сихъеннача хана, дуккхача тlемахой — Сюй Ши-ю, Чэнь Си-лян, кхыбараш санна бола боккхий хьакимаш а юкъе болаш болча округий командующей моттигаш хийцача гlулакхо а. Дунен кепайоазон дуккхача органаша белгалдоах, цу гlулакхо 1955 шера денош. Мао Цзэ-дуна гlулакхашта духьалваьнна хиннача Гао Гана хир хоададе кийчлуш хинна ханаш дагайохийташ хилар. Из деятель, ховш мадарра, цкъа мехка къилбаседамалхбоалехьарча районашка цуна хиннача доккхача гlулакха тlара хьа а ваьккха Пекине lовоалавир, хlаьта цул тlехьагlа лаьца чу а велла, маоистски набахта венна дlаваьннав.

Цу дерригача хlамаша тешал ду, халкъа духьаларча шоай гlулакхашца тlа-тlа дукхагlа дунен общественноста, дерригача прогрессивни низашта шоаш духьала увттабеш болча маоистски кулгалхошта юкъе къовсама керда тур дlайолалуш хилара.

К. СМИРНОВ,
АПН политически обозреватель.

КЕРДА МУЗЫКАЛЬНИ ШКОЛА

1971 шера Наурски музыкальни школа филиал хьайийллар Наурски района Калиновская яхача станице. Доккха цlей дар из цу станицерча бераштa. Гаьна аха а ца дезаш шоай станице баяна, пианино, аккордиона тlа ловза lомабала торо я цар.

Укх дешара шера филиалах музыкальни школа яьй.

Хlанз школе дешаш 60 совгlа дешархо ва. Шоашта хьехар сиха кхетадеши дешара тlерей болаш дика деш Хренова Раяс, Соловьев Сергея, Колпикова Наташас, Жуков Сашас.

И. БОДИНОВ,
Наурски района культура отдела заведующи.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 январь
I ПРОГРАММА

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. Са мотт са доттагl ба. Эрсий меттах йолча олимпиада хоадамбеш йола передача. 10.45 — «Спиридон Мокану» яха телевизиони музыкальни фильм. 11.10 — Литературни беседаш. Передача дlахьу поэта Суркова. 11.55 — Босбола телевидени. Латвийски ССР-а искусства мастерий концерт. 15.05 — Передачай программа. 15.10 — Вай Даьхен исторе очеркаш. 15.40 — Босбола телевидени. «Мастерий город». 16.55 — Юрта вlашагlкхетар. 17.25 — Бераштa дола фильм. 17.45 — Гаьнарча наькъаша тlахьех. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бераштa. Дукха йоакхонаш йола ди. 18.30 — Миллионий ленински университет. Дунен социалистически система общественни прогресс чlоагlагlа сихъеш я. 19.00 — Концерт. 19.30 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР-а чемпионат. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Хоккеях йола трансляци дlахо яхьар. 22.00 — Доттагlий юкъ-сибат. 22.45 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.20 — Пятилетка къоастамбеш дола шу. Гlишлошъерий доккха гlулакхаш да. 18.50 — Киножурнал. 19.15 — «Электроинструмент» завода коллектив атеистически кхетамца кхеяр (гlалгlай меттала). 19.25 — «Нохч - Гlалгlайчу гlолла». Информационни программа (эрсий, гlалгlай меттала). 19.45—«Антрацит» яха художественни фильм.

25 январь
I ПРОГРАММА

9.30 — Передачай программа. 9.35— Кердадараш. 9.45 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 10.10 — Дешархошта. «Искусства мастераш — бераштa». 10.55 — Концерт. 15.40 — Передачай программа. 15.45 — Шахматни школа. Шахматистий-разрядникий класс. 16.15 — Босбола телевидени. «Тlакховда йиш йоаца новкъост» яха телевизиони документальни фильм. 17.15 — Дешархошта. Самукъане старташ. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бераштa дола документальни фильм. 18.30 — «Котало». Моастагlий гонах Ленинград мукъаьяьккха 30 шу дизарга. Передача дlахьу Советски Союза Турпала эскара инарала Федюнинске. 19.00 — «Нохч - Гlалгlайчу гlолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.20 —Фильм. 19.25 — «02 ладувгlаш я». 19.45 — Вай долча хьоашалгlа ва йоазонхо Михалков. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Доазол дехьарча эстрада артистий концерт. 22.30 — Босбола телевидени. Халхарий зал. 23.00 — «Советски Россия» газета приз яккха бургац йолаш хоккеях ловзара дунен халкъашта юкъера туркир. Советски Союза сборни — Норвеге сборни. 2-гlа тайм. Архангельскера передача. 23.45 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.20 — Концерт. 18.00— «Светлячок». Зlамигача бераштa йола программа. 20.05 — Хоамаш, реклама. 20.10 — Юкъарча кхачани торговлен предприятешка гриппах лоравалар. 20.20 — Киножурнал. 20.30 — «Унакцlено» (нохчий меттала).

РАДИО

24 январь

6.30 — «Юртара вахар» (гlалгlай меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Нохч - гlалгlай инструментальни ашараш (гlалгlай меттала). 8.50 — lилма - технически информацеш — 74 (эрсий меттала). 15.00 — «Къона тlехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Лакхале» яха радиовыпуск (гlалгlай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.50 — Къамаьлаш ду областной партийни конференце делегаташа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала). 18.40 — «Шоана кхалнах» яха радиожурнал (гlалгlай меттала).

25 январь

6.30 — «Юртара lуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Иллеш, ашараш, халхара ашараш (нохчий меттала). 16.00 — Миллионий ленински университет. «Хlанзарча хана лоаттабу идеологически къовсам дунен революциони процесса болхлой классо хьалхле лелаеш хилар чулоацам болаш да» яха исторически lилмай кандидата Ромашова беседа (нохчий меттала). 16.15— Доттагlий оазаш. Башкире лош (эрсий меттала). 16.30 — Чулаки. «Ленин вайца ва» яха иллей цикл (эрсий меттала). 16.50 — Халкъа тlахьожам болх беш ба (гlалгlай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш. наг-нагахьа кlезиг-дукха лоа а делхаш къилбасела - малхбузехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гlолла 1—6, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хила а тарлу. Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, наг-нагахьа лаьгlо лоа а делхаш, къилбасела - малхбузехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 5—10 градус шийла, деношка 0 градусагара 5 градус шелалга кхоачаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарех культурах отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделех бухгалтерех — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

СФ05019. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 636.